

EEN ROADTRIP

Hoe leerde ik Sylvain V. kennen? Ondanks het leeftijdsverschil? Dat is een heel apart verhaal. Ik noem hem 'beeldenaar'. Deze short novel beschrijft mijn kennismaking met de beroemde man en de vreemde roadtrip die hij enkele jaren later samen met mij en zijn kompan-boekhouder onderneemt. Of hoe een beeldend kunstenaar, een boekhoudend ambtenaar en een schrijvend leraar in een citroengele bejaarde Mercedes met het bekende vizier op de snoet bijna buiten westen verzeild raken.

Een vreemde teraardebestelling vormt de motor voor het verhaal. Een keramische astronaut daalt op de scheidingshaag tussen twee tuinen neer. Dit vormt de aanleiding voor mijn kennismaking met de kunstenaar Sylvain V., een bekend keramisch beeldhouwer. In een poging tot geldgewin speel ik het beeldje echter kwijt. Mijn geweten knaagt: na veel omzwervingen kan ik als bij wonder mijn rechtmatig bezit terugkopen. Mijn passieverhaal eindigt hierbij als kerstverhaal. Ik ontferm me berouw- en liefdevol over de nedergedaalde en leer als publicist diens schepper beter kennen.

De hoofdmoot van deze short novel is de roadtrip enkele jaren later, die onze vriendschap viert. Drie mannen trekken eropuit: een jongere schrijver, een bekende beeldhouwer en diens boezemvriend en boekhouder, beiden gevorderde zestigers. Het reisdoel is het hinterland van de Vlaamse kust en de Westhoek. Om zijn beelden beter te leren kennen en meer duiding te geven, neemt de beeldhouwer zijn twee kompanen mee op een tocht langsheen allerlei mensen en haltes die een rol in zijn leven gespeeld hebben. Drank is hierbij het glijmiddel, want de mond is vaak een moeilijke eindstreep voor de woorden die niet willen komen, terwijl de zon op schedels knettert en de maan de schroeiplekken weer zalft. Soms is een bezoek een regelrechte inval, soms een schouderkloppend weerzien, soms een hallucinant spektakel. Picon en paling, maar ook gal en rochel. Waarvan akte, door de schrijver, jaren later.

EEN ROADTRIP

In de landelijke West-Vlaamse gemeente L. werd de onvermoeibare keramische beeldhouwer Sylvain V. 60 jaar. De herschepper van indrukwekkende mensen en slimme honden gaf een herfstfeestje in intieme kring. Het was mooi weer voor de tijd van het jaar; alles greep in de tuin plaats. Vijf jaar daarvoor had Sylvain een feestelijke tros van 55 spinaziegroene ballons opgelaten, waar hij een gelegenheidstekening aan had gehecht. Er stond een hond op die op een sfinx geleek.

‘Voor de vinder,’ had de meester eronder geschreven. *‘Van Sylvain V., 55.’*

Die vinder bofte dan maar even. Voor een werk van de Vlaamse V. werd sedert de jaren zestig van de 20ste eeuw vrij veel betaald. Later zou dat nog uitbreiding nemen, nadat een aardbeving in Californië een vijftigtal van zijn ginds geëxposeerde beelden vernielde.

‘Het is om u te laten weten dat ik in goede orde, zij het ietwat nat, een tekening van uzelf aantreffen mocht in mijn vijver,’ schreef toen na enkele weken een industrieel uit Vlaams-Brabant terug. *‘Zeer wel bedankt en nog gefeliciteerd met uw verjaardag.’*

‘Godver,’ had Sylvain V. gegromd. ‘Het zijn altijd dezelfde die geluk hebben. Een vent met een vijver, hoe is het toch mogelijk. De rijken worden altijd maar rijker. Ik ga daar iets aan doen als ik 60 word, een minuutje hé!’

Vijf jaar later construeerde de kranige levenskunstenaar met de hulp van de firma Aballon een supertros van 2 x 60 frambozenrode ballons. De wind blies pal de provincie weer in. Die zat dus goed. The west was the best. Er moest namelijk een echt beeldje uit gebakken klei mee het zwerk in, als parachutist. Het had de afmetingen van de voorarm van een scheepsbouwer, van toen er in Vlaanderen nog boten werden gebouwd. Sylvain V. kleepte zijn beelden zelden aan. Met die tierlantijnen moeide hij zich niet. Het beeldje stelde dus een naakte astronaut voor, die met een bolle kop naar zijn linkerschouder neigend, de wereld waar hij op zou landen onderzoekend en verwonderd in keek.

Stipt om 15 uur 45 op dat herfstfeestje in de tuin – het tijdstip waarop 60 jaar daarvoor de beeldhouwer zelf al net zo onderzoekend en verwonderd het levenslicht aanschouwde – begon de vreemde hemelvaart. Statig zeilde het ding weg. Even leek het er op alsof de ballons hun vrachtje niet aan konden. Ongraag verliet de astronaut-uit-klei Moeder Aarde. Er trok al on-

weer over het gezicht van zijn aardse schepper. Boze blikken zeilden de richting van het meisje en de jongen van de firma Aballon uit. Maar zie: met een fikse heupzwaai zwierde de ruimtevaarder zich plotseling toch het zwerk in, de benen omhoog, als door een hevige ademtocht van een heilige geest beroerd. Een korte hemelvaart volgde.

Sylvain V. hief het glas. Iedereen dronk hem toe. Een slordige som geld werd een stipje aan de zevende hemel boven de nijvere provincie West-Vlaanderen, meegesleurd door die reuzenframboos van 120 ballons.

‘Een omgekeerde geboorte, een goed gezwel,’ mompelde de beeldhouwer op zijn typische manier. ‘Het is maar zoals ge het beziet.’

Hij aaide zijn hond over de kop en schonk nog eens in.

In de Vestingstraat in de deelgemeente H. van de stad K. leefden de katten niet lang. Dat was de schuld van mijn buurman Smalle Geboorte, een magere vent achter in de veertig. Die schoot op alles wat in de buurt bewoog. Ik slikte altijd mijn protesten in. Pierre ‘Smalle Geboorte’ was namelijk elektricien bij de firma Marien Oesters & Zn. Bijna elke week bracht hij voor ons allerlei lekkers uit de zee mee. Daar was ik erg op gesteld. Ik zou misdrijven begaan voor rogvlerken, oestersnot en een dampende pot mosselen. Pierre was dus gul met dode dieren en overleden zeevruchten. Ook gevederd ongedierte knalde hij met duivels genoeg neer. Hij had al diverse lucht misdrijven op zijn kerfstok. Duiven waren doodsbang voor hem; katten leidden een kluzenaarsbestaan in hun veilige interieurs.

Groot was de verwondering van Smalle Geboorte (nog groter dan die van zijn moeder bij zijn geboorte, ze schudde even haar kont en hij gleed er zo uit – zijn bijnaam had hij aan zijn vrouwelijke verwekker te danken) toen hij op die mooie herfstmiddag die rare zeppelin in de lucht zag hangen.

‘*Reclame,*’ dacht hij eerst.

Hij pakte zijn verrekijker en zag het pakje bengelen. Toen floot hij tussen zijn tanden. Hij holde naar binnen om zijn geweer van het aanrecht te grissen. Die frambozenrode dubbele tros naderde namelijk langzaam het luchtruim boven zijn territorium, dat hij als een kater afpiste en bewaakte. Ook het luchtruim boven zijn tuin beschouwde hij als zijn eigendom. De wind zat dus goed voor hem: hij zou zich eventjes amuseren met het afschieten van wat zich boven zijn met bloedeigen spaarcenten gekochte grond bewoog. Dat was een ijzeren wet in het grootboek van de graatmagere Pierre ‘Smalle Geboorte’, werkzaam in de oester. Moorddadig grinnikend holde hij weer zijn tuin in. Hij loerde met zijn visogen de lucht af en schouderde dan het geweer.

‘We gaan het eens ferm doen hagelen,’ mompelde hij verheugd. ‘Dat schoon weer heeft nu al lang genoeg geduurd, hi hi.’

We hadden een kind te slapen gelegd en de twee anderen hopelijk voor de duur van de namiddag geïnstalleerd op het speelzoldertje. Doorheen een dakraam hadden we het plotseling gezien. We stommelden naar beneden, naar de tuin. Met ogen als vliegende schoteltjes keken we naar boven.

‘Verdraaid,’ mompelde ik, ‘een kapotte parachute. Waar is de verbandtrommel?’

‘Wauw!’ deed Els. Dat vatte het goed samen. We schermde onze ogen af met onze handen om het beter te kunnen zien. Er was geritsel in de belendende tuin.

Door de haag die de tuinen scheidde, ontwaarde ik plotseling wat contouren van Smalle Geboorte, zo daar sprake kon van zijn. Hij stond al te mikken, deze zelfverklaarde Pietje-de-Dood. Terzelfder tijd stegen met hevig schril gepraat een koppel eksters op.

‘Marc! Er hangt iets aan!’ riep Els.

‘Sst!’ siste ik. ‘Hij daar is weer bezig!’

‘Wie?’

‘Die kloothommel van hiernaast gaat er op schieten,’ fluisterde ik in haar linkeroor.

Pierre ‘Smalle Geboorte’ stond zeer geconcentreerd te mikken. Zijn burens merkte hij niet op: de scheidingshaag had haar bladeren nog aan. Plotseling begon hij te vloeken. Er haperde iets met zijn schietgeweer. Als de weerlicht spurte hij weer naar binnen. Ondertussen waren de eksters hem voor: ze stegen vliegensvlug op en klauwend met hun poten en heftig pratend penetreerden ze ettelijke ballonnen met hun snavel.

Even bleef de al fel gedunde tros verpakte lucht besluiteloos boven deze bezette gebieden hangen, als de doodskist van Mohammed tussen hemel en aarde. Toen nam hij een besluit. Een kluwen van touwtjes en rode velletjes daalde op onze haag neer, pardoes boven op niemandsland. Een verwonderde astronaut reed nu te paard op een beukenhaag, terwijl vele nageboorten rond hem neerdwarrelden.

‘Een pop!’ riep Els verrast.

‘Verdomd,’ fluisterde ik.

Met gespreide benen bleef het onverwachte luchtwezen op wiens? haag zitten. Met zwakke knalletjes patsten nog enkele ballonnen kapot. Ik graaide naar de pop. Ik pakte het been beet dat aan mijn kant...

‘HELADAAR,’ klonk het aan de andere kant van de haag. Pierre was teruggekomen. Hij had dat andere been al beet.

‘ZEG...,’ begon ik.

‘IK wou EERST schieten!’ riep Smalle. ‘Afblijven, gij! En ’t is mijn grond.’

‘Heb je een vergunning?’ informeerde ik vinnig.

‘Het jachtseizoen is al open.’

Els stond nerveus op haar nagels te bijten.

‘Het is verdorie keramiek,’ zei ze. ‘Zeg... ’t is een kunstwerk! Hou dat been stijf! Maar pas op...’

‘Getver...!’ gromde Smalle Geboorte. Hij wond zich op. Met een nijldige ruk sleurde hij de parachutist helemaal naar zijn kant.

‘Je breekt het...!’ riep ik nog. Het was te laat. Zoals kinderen aan gevorkte kippenbeentjes trekken om een wens te mogen doen, zo trokken we de astronaut met een kort knappen tussen zijn benen uiteen. Ik had het ene been veroverd.

‘In zijn kruis getast,’ flitste het door mijn hoofd. Pierre had het overgebleven been bemachtigd, met romp en kop. De navelstrengen van touwtjes en velletjes verdeelden zich tussen de strijdende partijen in het scheidingsgebladerte.

‘Zie je nu wel, zulthoofd!’ riep Els plotseling kwaad.

‘Sstt!’ deed ik geschrokken.

Daar stonden we dan. Ik probeerde de scherven te lijmen.

‘Nu heb jij één been om op te staan, Smal... Pierre!’ riep ik quasivrolijk.

‘HIER!’ riep Pierre terug. ‘Heb je ze al eens goed bekeken, die pop? Volgens mij heeft ze vlektyfus. Pak-an!’

Met veel bladergeritsel en armgezwaai zwierde hij het resterende deel, eigenlijk de hamstukken, zeg maar: de hoofdmoot, terug onze tuin in. Rabarberbladeren braken de tweede val van de astronaut.

‘Geluk ermee, hou het maar. Maar ik ruim die vellen hier niet op, hé!’

We hoorden hem driftig wegstappen.

Toen begonnen we ons vragen te stellen over deze vreemde nederdaling van een astronaut die uit aarde was gemaakt en even aan de aarde was ontsnapt. Vanwaar kwam hij? Wie was hij? Van wie was hij? Wat moest dit betekenen?

Els plukte met forensische aandacht de velletjes en de touwtjes uit de haag. Ik verloor het geamputeerde beeld uit de omarming van de rabarberbladen en hield er even het ontbrekende

been bij. Dan stak ik hem als een pasgeborene triomfantelijk in de lichtplas van de herfstzon omhoog en riep uit: ‘Aloysius! We noemen hem Aloysius, de kosmonaut. Ik plak hem wel weer.’

‘Astronaut,’ verbeterde Els. Ze verwijderde beukenblaren uit haar haren. ‘Niet kosmonaut. Astronaut. Hij behoort tot de Westerse wereld.’

‘Daar maken ze nu geen onderscheid meer tussen. Alle Menschen werden...’

‘Zeg, het is echt een kunststuk, hoor! We gaan hem eens goed bekijken. Hier zit meer achter.’

‘Het is het startschot voor een bloeiende zaak,’ opperde ik.

‘Het is voorlopig nog een bloedend zaakje, met dat been eraf.’

Meewarig bekeek ik ook even mijn vertrappelde herfstgroenten vlak bij de beukenhaag.

‘Voor de geboorte van een mooie schreeuwlelijkerd moet je kunnen afzien,’ mompelde ik.

‘Wat?’

‘Dat het een ultrakorte zwangerschap was.’

‘O ja.’

Ik zette een verse pot koffie. Els deponeerde het uit de lucht gevallen beeldje omzichtig op de pagina Notariële Aankondigingen van De Streekkrant. Over de naam waren we het eens: Aloysius. In het steentijdperk van mijn bestaan op deze blauwe plek in het heelal heette mijn troetelbeer en bijslaap zo. Vakkundig zette Els dat been er weer aan. Secondelijm kon wonderen verrichten. Een quarantaine van enkele dagen zou hem er wel weer bovenop helpen, voorspelde ze. Daarna onderwierpen we zowel Aloysius als de nageboorte aan een onderzoek, geconcentreerd als oogartsen. De toevalligheid van deze omgekeerde hemelvaart sloot uit dat iemand een grap met ons wou uithalen. Er waren veel landingsplaatsen mogelijk. Gebiologeerd keek Els toe. Ze had ook duidelijk medisch talent.

‘Waar kijk je nu zo naar?’

‘Wel, hier,’ mompelde ze. ‘Kijk: de onderkant, op die voetzool.’

Ik keek ook scherper toe.

‘Kun je het lezen?’

‘Syl-vain V.,’ spelde ik, terwijl ik simultaan de onduidelijke letters met mijn wijsvinger aftastte.

‘Amai,’ zeiden we dan samen.

‘Zie je wel dat het een kunstwerk is! Ik wist het subiet. Ken je V.? Sylvain V.?’

‘Maar natuurlijk.’

Parijs, Mexico, Bremen, San Francisco, Tokio, Keulen, Californië... Sylvain V. en zijn leger-tje beelden waren er geweest. Terwijl in Brussel en omstreken schandalig grote verkiezingsfo-to's van politici de horizon vervuilden, hingen in enkele wereldsteden zijn metershoge affi-ches. De West-Vlaamse beeldhouwer had ook in den vreemde 'prent geslagen', zoals ze hier zeiden. 'Hier': de eigen, platte streek, patatten en pylonen, een streek die cultureel wat buiten westen lag en een paar decennia meer nodig had dan de rest van de wereld plus een aardbe-ving aan de andere kant van diezelfde wereld om Sylvain V. sant in eigen land te maken.

'Hoeveel zou het waard zijn, denk je?' vroeg ik stomweg.

Zie je wel, ik had de ziekte van de streek in mijn lijf: dit zogenaamde Texas van Vlaanderen, met een zogenaamd tekort aan werkloosheid en een neus voor zaken.

'Veel, alleszins,' antwoordde Els, terwijl ze de dollartekens in mijn ogen probeerde te ontcij-feren.

'Alleszins veel zul je bedoelen,' sneerde ik.

'V. woont hier niet ver vandaan, in L. Hij is heel bekend.'

'Goed dat je nog Aloysius' voetzolen bekeek, Els,' merkte ik liefdevol op.

'Iemand heeft '60' op enkele van die ballonnen geschreven, kijk maar.'

Het klopte.

'Els... ,' zei ik, 'jij die Agatha Christies kersttrucjes en Simenons motiefjes uit het hoofd kent... heb jij er enig idee van hoe of waarom of wat... '

'Mm,' antwoordde ze.

'Wat wil dat zeggen?'

'Nee... Ja... ' Verliefd streelde ze Aloysius' buik.

'Hoe vind je hem eigenlijk?' vroeg ze dan.

'Heel mooi.'

'Ik ook. Een onschatbare schat.'

'Zou hij echt van V. zijn?'

'Zo staat het er toch op, hé.'

'Die getallen bieden de oplossing, denk ik.'

'... zei Hercule Poirot... '

'60: een verjaardag, hé.'

Ik raakte de ruimtevaarder ook even aan.

'Pas op dat je hem niet weer amputeert, slager.'

‘De schuld van vissenkop Pierre. Wat moet dit beduiden? Die pop heeft niet zonder reden een ballonvaart ondernomen.’

De grote Sylvain V. uit het vlakke L. woonde in een aardig landhuis dat hij deelde met zijn vrouw. Zijn drie kinderen hadden hem al grootvader gemaakt, maar aan een zogenaamde derde leeftijd leed hij niet. Hij was van alle tijden. De tijdgeest had zijn werk wakker gekust. En omdat het goed was, kwam het in het vizier van zovelen, vriend en vijand. Bij het huis op het land lag een niervormige vijver. Lege wijnflessen die half uit de grond staken, hun ziel omhoog, bakenden een gazon af. Na een korte wandeling langs het water en tussen die flessen kwam je bij zijn ateliers. Ergens mekkerde ondertussen altijd wel een geit. De ateliers waren indrukwekkend. Het complex bestond uit een inkomhal, een heuse expositiezaal, een ontvanglounge met bar en open haard, een geitenhok dus, een keuken, drie werkruimtes, een stouwhok, nog een (afgegrensd) stapelhok en een zolderverdieping. Het rook er naar hard en intens werken met aarde en vuur en vloeken. Overal stonden en lagen beelden, schilderijen en verpakingskratten met internationale bestemmingen op. Hier werd een klein leger onderdak geboden. Van hieruit vertrokken expedities. De beelden varieerden van piepklein over manshoog tot reuzengroot. Sommige zaten nog een tijdlang in hun geboortestangen gevangen. Het meest aangrijpend echter waren de honden. De schilderijen van vroeger, die V. nu niet meer tentoonstellen of verkopen wou, waren in het afgesloten stouwhok verborgen. Sylvain werd vooral vereenzelvigd met zijn beelden: aarde, klei, vuur. Een Duits magazine blokletterde ooit: DER MENSCH, AUS ERDE GEFORMT.

‘Els,’ zei ik, ‘we zouden Sylvain V. toch een mooie brief moeten zenden.’

‘Je neemt me de woorden uit de mond,’ antwoordde ze.

‘We moeten te weten komen of we Aloysius mogen adopteren, en hoeveel hij waard is.’

Ze keek me onderzoekend aan.

‘Mm,’ deed ze dan.

Ik kende haar afkeur wel voor mijn mercantiele neigingen. In haar ogen was Mercurius niet alleen de god van de handelaren, in de nabije ondernemende handelsstad K. hoog in het vaandel gedragen, maar ook van de dieven. En uitgerekend die Mercurius prijkte hoog en droog op de Halletoren op de markt in K..

‘Mm,’ deed ze nog eens. Haar ogen voerden een ongenadige dissectie op de naakte Aloysius uit. Ze pelden laag na laag van zijn lijf af.

‘Het is net alsof hij leeft,’ besloot ze dan. ‘Eh ... als we nu eens telefoneerden?’

‘Wablief? O... nee, weer dat gedoe met bellen... Wat zal dat opleveren?’

‘Ja ja, al goed.’

‘Al dat bellen... ‘

‘Geen telefoon dus.’

‘Kunnen we zijn adres opzoeken en een afspraak versieren door hem te schrijven?’

‘Een ouderwetse brief? Ja, daar ben jij goed in, meester. Je geeft toch het vak Taal, hé?’

‘Vooruit dan, we hakken de knoop door.’

‘Doe je het?’

‘Ja ja Els, vanavond nog.’

Natuurlijk beantwoordde de beeldhouwer de brief niet. We besloten hem op zijn nest te verrassen. En we zouden er een gezellig uitje van maken, met het ouderwetse openbare vervoer. Op een winderige vrije middag engageerden we mijn ma als kinderoppas en namen we de bus naar het grote dorp L. We moesten er eens uit zijn, declareerden we, al was het maar voor enkele uren. Voor donker terug. Beloofd. Aloysius reisde niet met ons mee. We vreesden dat hij het hobbelen van de bus niet overleven zou. Of dat zijn verwekker zich bij deze confrontatie zou gaan bedenken en het beeld uit onze armen rukken: ‘Sorry leukerds, de tombola gaat niet door, een jammerlijke vergissing, de wind zat verkeerd.’

Met artiesten wist je maar nooit.

Wel hadden we enkele bewijskrachtige velletjes met ‘60’ erop meegenomen: een idee van Els.

‘Zeg, zou jij dat kunnen, Els,’ opperde ik, ‘beelden of schilderijen maken en die dan verkopen, en ze nooit meer terugzien? Ik bedoel... ‘

Eigenlijk bedoelde ik iets anders.

‘Mm... ‘ deed ze andermaal.

‘Wat?’

Dat gehobbel ook.

‘O ja,’ knikte ze dan, ‘o ja. Neem nu dat je 10 000 frank krijgt. Je zou toch gek moeten zijn om ... ‘

Ik knikte en knikte niet. Ze kon er van denken wat ze wilde. Dat gehobbel dus. In zekere mate begon ik aan Aloysius gehecht te raken.

We naderden L. al vlug. Er waren weinig bushaltes. Els haalde het adres boven, dat we in de telefoongids hadden opgezocht. We begonnen aan een voettocht van ongeveer twee kilometer, nadat ik de weg had gevraagd aan een man zonder tanden. L. bood weidse vergezichten. Daar

waar futuristisch aandoende elektriciteitspylonen naar de einder snelden, moesten we ongeveer zijn.

Sylvain V. liet ons na een vlugge kennismaking doodgewoon binnen, alsof hij ons al jaren kende. We hadden gedacht dat hij er veel ouder uit zou zien. Op zijn hoofd prijkte een slagveldje van overlevende grijze krullen die hij probeerde te temmen door ze achterover te harken. Hij was klassiek kaal aan het worden, vooral in zijn kruin, zoals het een oude kerel betaamt, maar over de beide inhammen leek hij een definitief halt afgeroepen te hebben. Hij had de krachtige kop van een beeldenaar, gestut door een korte nek eigen aan vleeseters. Zijn blik verraadde de slimheid van het penseelvarken dat de jezuïeten weleer zo hoog achtten. Zijn morsige slobbertruitje in badstof (in Vlaanderen *éponge* genoemd) deed me vermoeden dat hij zopas nog maar zijn atelier had verlaten. De komende jaren zou ik dat uniformpje in drie verschillende valse kleuren (groen, geel, groengeel) vaak terugzien. Een potige kerel, kortom, in het voorportaal van zijn derde leeftijd.

‘Aha,’ knikte hij, toen Els zo’n frambozenrood ballonvelletje opdiepte en voor haar neus liet bengelen als een Hollands maatje dat ze elk ogenblik naar binnen kon slobberen.

‘60, is het niet?, proficiat,’ zei ze.

‘Proficiat,’ knikte ik ook.

We mochten gaan zitten. Sylvain V. schraapte uitvoerig zijn keel. Ik vond dat hij er zowel robuust als breekbaar uitzag. Hij straalde een kracht uit die kon scheppen en vernietigen. En toch klonk zijn stem bedachtzaam, wat aarzelend, zelfs bijwijlen lijsig.

‘Jullie zijn dus de gelukkigen, hé. Van waar... ‘

‘... van vlakbij, we komen uit de streek van K.’ onderbrak ik.

‘Ah ja. Dat Texas van Vlaanderen hé. Waar ze zo fier zijn op hun tekort aan werkloosheid. Het gezwiep van lasso’s van ondernemende cowboys en de elektriciteit van de koeienstaarten. Ha ha.’

‘Ha ha,’ deden we beleefd. Hier zou humor niet ontbreken.

‘Maar we hebben ze nodig hé... ‘ voegde hij er mompelend aan toe.

Hij keek naar buiten, naar niets, naar grijze luchten en pylonen misschien.

We zagen hem denken: ‘K.? Zo vlakbij? Zo’n grote tros ballonnen? Die dingetjes vliegen verdomme tot soms boven Polen! Maar de wind zat goed. Hij blies zo de provincie weer in. Ik gun ze het.’

‘Zeg eens ... ‘ zei hij dan guitig. ‘Twee keer zestig ballonnen.... eh... gij maakt me niet zot, hé.’

We hadden afgesproken dat we hem de perikelen met onze schietgrage buurman Smalle Geboorte niet zouden vertellen. Evenmin wilden we de stoute vogels ter sprake brengen. We waren bang dat daardoor onze vondst niet gehonoreerd zou worden door de kunstenaar. Ik deed dus mijn afgesproken verhaaltje.

‘Eh ... Ik ... Wij wonen in de Vestingstraat in de deelgemeente H.. Er is een grote tuin met groenten en bloemen. Achteraan staat een garage die nu als werkschuurtje wordt gebruikt. Naast dat gebouwtje bevindt er zich... ‘

‘ ... Ja ja, waar is de tijd van al die antennes, hé,’ gromde de beeldkunstenaar. Ik zweeg ver-rast.

Antennes? Schitterende vondst, terwijl ik een verhaal over vlaggenmasten wou opdissen.

‘Oké, het is verdiend dan,’ zei hij dan. Hij pakte een fles wijn van onder de tafel. Opgelucht keken we elkaar aan. Geen verder commentaar.

‘Enne ... is er schade?’ informeerde hij plotseling.

‘Nee ... dat wil zeggen: we hebben wel een been moeten lijmen. Het hing er nogal kaduuk bij.’

‘En is dat gelukt?’ V. beklemtoonde elk woord op een bijna dreigende manier.

‘Alo ... het been houdt het tot nu toe, ja.’

‘Jullie hadden het beeld beter naar hier meegebracht, dan kon ik er eens naar kijken.’

Plop.

‘Ja,’ knikten we. ‘Maar we zijn met de bus. Een uitje. Veel gehobbel.’

Sylvain V. liet de wijn in de glazen klokken.

‘Allez, gezondheid, op mijn zestig dus. En op mijn postuurkens.’

‘Gezondheid.’

Ik begon me op mijn gemak te voelen. De man beschikte duidelijk over humor.

‘Originele manier om uw verjaardag te vieren, meneer V.,’ zei Els.

‘Zeg maar Sylvain. Je... jullie zijn te jong voor meneer. Ik ook. Een rond getal hé: zestig. Klinkt wel niet goed. Maar zeventig is nog veel erger.’

Er zat wat craquelé in zijn stem, zoals in de bodem van een oude mok.

‘Mooi vergezicht van hieruit, me... Sylvain,’ merkte ik op. Hij knikte met zijn oogleden en zeilde met zijn blikken weer naar buiten, terwijl hij eigenlijk naar ons keek.

‘Ik heb... ‘ begon hij.

Toen kwam er een vrouw met een indrukwekkende knot op haar hoofd binnen die meldde dat er telefoon was. We hadden haar nog niet gezien. Telefoongerinkel hoorden we evenmin.

‘Het is weer voor die runderoren, Sylvain,’ zei ze. ‘Het schijnt dat ze al aan het rotten zijn. Je zult je moeten haasten. Hoe kun je dat toch...’

‘Ja ja,’ knikte de meester wrevelig. Hij stond op en verdween, de ‘godvers’ kwistig maar niet al te luid rondstrooiend.

‘Ik zie dat hij jullie al iets te drinken heeft gegeven,’ knikte mevrouw V.. Ze stak een hand uit die we even drukten.

‘De vindere van het verjaardagsbeeld zeker? Ving ik al op toen jullie aanbelden. Ach, dagelijks hebben we hier volk,’ merkte ze koudbloedig op. ‘Mijn man ziet zo zelden de binnenkant van zijn atelier. De bussen met de Limburgers of de gepensioneerden, die zijn het ergst. Dat gekwebbel. En ze kunnen nergens afblijven. En nu zijn die runderoren nog verrot ook. Het was voor borstelhaartjes dat Sylvain die oren besteld had. Dat zal nu niet meer gaan. Enfin: ik heb niks tegen Limburgers of oude mensen, maar al dat gekwetter potverdorie. En al die kannen koffie. Dat moet allemaal koffie hebben. Ze zijn allemaal gelijk. En dat duurt zo een hele namiddag lang. Het is om tureluurs van te worden. Als zo’n bus weer vertrekt, davert hij van de cafeïne. De vrouw van een artiest moet toch... Jullie zijn toch niet...’

Ze keek bezorgd naar buiten, naar de parkeerplaatsen naast de vijver.

‘... ook wel met de bus, mevrouw,’ haastte Els zich te zeggen. ‘Maar het is een gewone lijnbus uit K., en we zijn maar met z’n tweeën, hoor.’

‘... en we drinken geen koffie,’ deed ik fijnzinnig.

‘Aha, uit de omstreken?’

‘Uit K., ja. Deelgemeente H.’

‘Mm, en zijn ruimtevaarder...’

‘In goede handen, mevrouw. Bij ons in de tuin eh... nedergedaald.’

‘Dat is goed zo.’

Toen verdween ze, want de schepper kwam terug, zacht vloekend en voor zich uit mompelend.

‘Dat heeft niet lang geduurd,’ hoorden we haar nog zeggen. De kunstenaar bromde iets van schone liedjes en lelijke steenezels en ging weer zitten.

‘Zo,’ besloot hij, ‘ze denken dat ik nog kan toveren ook. Het enige wat ik doe, is wonderen verrichten. Meer niet.’

Hij walste de wijn in zijn glas. De bewolking op zijn gezicht loste zich vlug op. Hij bestuurde ons ongenadig. Wij waren dus de ‘gelukkigigen’. Zouden we nu meer informatie over het beeld krijgen? Sylvain V. hoestte kort en droog.

‘We vroegen ons af...’ begon Els, en ze keek simultaan boos naar mij omdat ik al bij voorbaat zat te knikken. ‘Eh... we vroegen ons af wie of wat het beeld voorstelt.’

Even bleef het stil. Misschien was dit een heel slechte vraag. Een vraag gesteld door iemand die uit een groepsbus kwam en allereerst vroeg waar men hier kon plassen. Sylvain keek naar buiten en schraapte weer zijn keel.

‘Ja,’ zei hij dan. ‘Ja. Het is een ballonvaarder, hé. Ha ha. Een... wel ja: zo’n astronaut, maar zonder kleren. Geen apenpakje aan. Van kleren trek ik mij niks aan. Hm. Ha ha. En zijn hoofd helt naar links.’

‘Ja?’ knikten we vragend.

Daar hadden we niet echt op gelet. Dat was zelfs aan de medische aandacht van Els ontsnapt. Veel mensen hielden hun hoofd wat wanneer ze moe waren. Of iets beter wilden zien. Eh... waar was links?

‘Vanuit zijn eigen oogpunt gezien. En dat is ook tegen de wind in. Het waait heel hard daarboven, hm hm hm.’

V. begon nu een reuzenpijp te stoppen. Verbouwereerd keken we hem aan.

‘En wat meer is: hij komt neergedaald uit de hemel. Dat was toch de bedoeling. Het is, om zo te zeggen, het omgekeerde van een hemelvaart. Dus: een hellevaart, ha ha. Terug naar de aarde. Want het is maar door aarde en vuur dat de hemel bereikt wordt. Eerst afzien. En ik weet wat dat is.’

‘Aha,’ knikte ik. V. keek me van onder zijn oogleden slim aan.

‘En ook daarom heeft hij zijn hoofd naar links gewend, vanuit zijn oogpunt bekeken,’ vervolgde hij. ‘Wie ten hemel vaart, kijkt naar rechts, naar omhoog, of gewoon voor zich uit, op zoek naar stom geluk en veilig gevoel. Maar wat is een kunstenaar daar mee? Wie ter hellevaart, of ter aarde, kijkt naar links. Daar is een grotere concentratie aan waarheid. En onveiligheid. En onbehaaglijkheid. Denk aan Golgotha: er zijn zelfs christussen-aan-het-kruis die dat weten, dat ieder hart een linkerhart is. Ze kijken naar links. Dat is het echte uitkijken. Ze luisteren naar het verhaal van de slechterik. Dat zijn de zogenaamde verkeerde lieveheren. Zo’n andersdenkende jan-an-de-lat is de interessantste.’

Sylvain V. prikte met de steel van zijn pijp besluitend in onze richting: ‘Zo zit dat ineen. Toch volgens mij.’

Mocht ik hem in dit verband van humor verdenken?

‘Amai,’ zei Els. ‘Daar steekt altijd meer achter dan een mens vermoedt.’

Dat was de Els van de wiskunde en de verklaringen. De beeldhouwer negeerde haar opmerking.

‘Kom maar eens mee naar het atelier,’ beval hij, opverend. ‘En pak dat glas maar mee.’
Hijzelf griste de fles mee.

Verbazend kwiek was hij opgesprongen. Hij had de fles wijn bij de hals gegrepen en ging ons met korte krachtige stappen voor naar zijn heiligdom. Ik vroeg me af of hij straks de verse lege fles ook in de grond zou schroeven.

We keken ons de ogen uit de kop. Het legertje van beelden en schilderijen, mensen en honden was indrukwekkend. Ik floot beleefd tussen de tanden. Els blies haar wangen bol. Hier was de uit de lucht gevallen astronaut dus geboren. En ontstegen aan de aarde en het vuur. Geschapen en uit handen gegeven, opgetild en vervoerd door de lucht, wind. De beeldhouwer maakte een weids, koninklijk armgebaar en hief daarna zijn linkerbeen, als een hond die moet plassen, en klopte zijn pijp tegen zijn schoenzool uit. Eerbiedig keken we naar de as die hij zomaar op de vloer morste. We kregen een korte rondleiding.

‘Kom,’ wenkte Sylvain dan. Hij nam ons mee naar de onthaalruimte in de ateliers. Hij veroorzaakte vuur, schonk ons boordevol bij en ontkurkte daarna nog een tweede fles. We hoorden op het land een fluitwind langsheen de afrasteringen gieren.

‘De astronaut kijkt dus de linkerkant op,’ zei V., ons toe toestend. ‘Hij is veel waard. Ik kan het weten. Mijn ziel steekt erin. Hij is van jullie. Moet je nu nog iets weten?’

Ik ging op het randje van mijn stoel zitten.

Ietwat dronken en daardoor bijwijlen dazend keerden we twee uur later naar huis terug. De wind wakkerde aan tot heuse storm. De beroemde beeldhouwer had ons nog een bewijskrachtige verklaring meegegeven. Daarin bevestigde hij dat we de astronaut rechtmatig hadden verworven. Dat hijzelf zijn schepper was. En dat onze Aloysius een waarde vertegenwoordigde hoger dan 20 000 oude Belgische franken.

‘Altijd welkom,’ had hij nog gezegd.

Voor mijn ogen doemde een bloeiende zaak op, met diverse filialen. Met Els deelde ik het hoofdkantoor, in Rome. Of nee: Londen. Zakenverplaatsingen ondernam ik in een purperen Testarossa met een rode streep op de snuit. De geldstroom viel niet meer te stuiten. Journalisten zwermden als bosjes muggen om mij heen, wachtend op een glimp, een verklaring. Ik zou verder bedanken voor het leraarschap, mijn abonnementen op letterkundige bladen opzeggen en handel drijven in verkeerde lieveheren, de haalbare variant van de links neigende astronaut. ‘Els...’ begon ik in de bus. ‘We zouden kunnen...’

Ik constateerde dat ze sliep. Haar hoofd rolde als een te zware pompoen aan zijn steel heen en

weer tussen haar schouders.

‘Een slapende vennoot,’ dacht ik, ‘een verkeerde lievevrouw.’

Een loodgrijze kap vol met onheil schoof over K. toen de bus de terminus naderde. De eerste regendroppen vormden amoebachtige eilandjes op de ramen.

Onder het fluiten van een Argentijns treurlied klopte ik een spijker in de muur van onze slaapkamer en hing er mijn eerste verkeerde lieveheertje aan. Ik had hem gejat uit het huis van mijn moeder, nadat we bij het drinken van whisky andermaal haar afgeknotte vioolcarrière grondig hadden betreurd. In mijn gedachten dwarrelden de eerste euroflappen aan mijn voeten neer. Ik raapte die schroomvol op, streek ze eerbiedig glad, hield een ervan in de vlam van een kaars en stak er een sigaar als een zeppelin mee op.

Geïnspireerd door het astronautenverhaal van Sylvain besloot ik overal te informeren in verband met de zogenaamde verkeerde lieveheren. Driehoekige Kaapse postzegels, of langwerpige exemplaren uit het ver klinkende geheimzinnige Togo, verwekten vroeger bij mij eenzelfde opgewonden nervositeit. Soms ook moet je mythes een duwtje geven, bijvoorbeeld door er over te spreken.

Op de nachttafel van Els lag Aloysius, de nedergedaalde, vredig. Meer en meer herkende ik zijn schepper in hem. Die avond nam Els de verkeerde lieveheer weer van de muur. Ze legde hem in de lade met de fotoalbums.

‘Waarom doe je dat nu?’

‘Ik wil geen pottenkijkers als we vrijen.’

‘Maar hij kijkt toch de andere kant uit?’

‘Misschien uit schaamte. Wat ben je ermee van plan?’

‘Weet nog niet.’

‘Wat doen we met Aloysius?’

Els pakte de astronaut van de nachttafel op en hield hem als een baby in haar armen.

‘Stop! We hebben al drie kinderen!’

‘Ik wou hem net de borst geven. Zou een verkeerde lieveheer ongeluk brengen?’

‘Geen idee, hoor.’

‘En die gevallen engel hier?’

‘We zouden toch moeten proberen hem te verkopen,’ opperde ik. ‘Ik heb er nu wat tijd voor; het wordt herfstvakantie. En we konden hem tot nu toe toch goed verborgen houden voor de kinderen.’

‘Wat zal Sylvain daar van zeggen?’

‘Aloysius is nu van ons, hé.’

Els knikte. Ze wou allang eens naar de Kaapverdische eilanden.

Pierre ‘Smalle Geboorte’ bracht geen oesters meer te mijnen huize. Dat betreurde ik ietwat. Een laatste keer had hij dat wel nog gedaan, vlak na de teraardebestelling annex relletje in de achtertuinen. Onmiddellijk nadat Els de eerste oester van onder het zeewier had geplukt en open gewrikt, wisten we dat we de zeepaardjes van Troje in huis hadden gehaald: we vielen zowat flauw van de stank. Van zodra het donker werd, kieperde ik het zootje weer over de haag, omgaand retour. Ergens floepte een licht aan. Van dan af wisselde ik geen woord meer met mijn schietgrage buur. Waarschijnlijk had Smalle Geboorte na verloop van tijd spijt gekregen van zijn gulle gooi met de geamputeerde astronaut. Wijzelf lieten niks los over onze aanwinst. Alleen die ene keer, toen Pierre die stinkende weekdieren aan de deur kwam leveren, had ik het nog even over dat poppetje gehad: dat niemendalletje dat nu overal in de weg lag. Nee, het kon niet rechtop staan. En stuk ook nog, verdorie. Pierre had wat gegrinnikt, zich al bij voorbaat verkneukelend in zijn maritieme grap. Van kunst had hij toch geen kaas gegeten. Hij schoot liever gaten in het zwerk, de flapdrol. Ozonbelasting moesten ze hem berokkenen. Tja, maar voor zoiets mocht het al eens stevig stinken. Dat was een gezonde filosofie over een onwelriekende zaak. Typisch Texas. Stank, dank. Els kocht een dozijn kaarsen die naar groene appel geurden en ontstak die alle tegelijk. Deze orthodoxe ingreep hielp een beetje om de lucht te reinigen.

Soms moet een man even alleen op pad. De heks of stiefmoeder blijft thuis, de jager trekt eropuit. Doel: buit. Els gooide zich op de studie van het Esperanto, een oude humanitaire droom van haar. De zorg voor Aloysius en de lieveheer liet ze verder aan mij over. Daar had ik tijd zat voor, als leraar Taal aan een hogeschool waar om de haverklap gestaakt werd tussen de vrije dagen door.

Op een vrijdagvoormiddag in de herfstvakantie, omstreeks het uur der aperitieven, bracht ik de kinderen naar hun diverse onderkomens (aan feestjes en fuifjes en houseparty’s geen gebrek op die leeftijd) en ging ik op pad. Ik had bagage mee. Het getuigschrift van Vermeersch hield ik in een map onder mijn arm geklemd. Aan mijn hand bungelde een plastic zak waar Aloysius in stak, als een kerstekind ingebed in proppen advertentiekranten.

Vriend-verzekeraar Piet V. hield kantoor in de Budastraat te K.. Hij ontving me heel joviaal. Net wat tijd, wat een geluk, had gebeld, meer tijd, bla bla bla, alles kits?, ook in de liefde?, sherry?, een minuutje. Ik deponeerde mijn bagage op zijn gigantische kantoormeubel.

‘De liefde, Piet, is als een kegelspel,’ deed ik hem mee. ‘Sherry graag, ja.’

‘Ahum,’ deed Piet, ‘zeg wel.’ Hij wachtte even tot ik mijn vergelijking door zou trekken. Niks trok ik door. Ik deed er even het zwijgen toe. Een kegelspel is een kegelspel. Punt uit.

Ik nam een slok sherry, wreef mijn handen warm en haalde dan voorzichtig Aloysius uit zijn baarmoeder, kopje vooruit, zoals het meestal gebeurt. Ondersteboven en poedelnaakt hield ik hem daarna voor de neus van mijn verzekeraar, de hiervoor en hierna genoemde Piet V.

‘Wat is dat?’ vroeg die verbaasd.

‘Pure ernst, grote kunst, man,’ zei ik.

‘Wat moet ik... ‘

‘Niets, wacht.’

Ik legde de pasgeborene op het glanzende oppervlak van het bureaumeubel en plukte V.’s verklaring uit de map.

‘Lees dit even.’

Piet V. zette een duur, overbodig brilletje op zijn neus.

‘Ja, en dan? En hoe kom jij aan dat beeld?’

‘Niet te veel ineens.’ zei ik. ‘Heb je iets te roken?’

Ik ontving een Hollands sprietje.

‘Ja, vertel nu eens?’

Ik pafte gezellig enkele rookwolkjes bijeen, sloeg behaaglijk mijn benen over elkaar en stak van wal. Piet V. loerde stiekem nog even op zijn Playboyhorloge. Pas daarna spitste hij de oren. Ik begon mijn verhaal in de tuin van het souterrain, bij het gehassebas met Pierre en Aloysius. Ik liet dit plot vervolgens zacht landen op het brede bureau van Piet V. hemzelf: hoe zwaar zou hij als verzekeraar dit beeld bijvoorbeeld verzekeren? Kon hij mij een vertaling in klinkende munt geven van de handelswaarde van de astronaut?

Door mijn vragen heen schemerde een andere suggestie.

Een langgerekte fluittoon ontsnapte van tussen Piets tanden. Zijn Hollands sprietje beschreef een parabool naar zijn mond. Hij pakte Aloysius vast en monsterde hem.

‘Zeg iets, pummel,’ dacht ik.

‘Waarom wil je dat ding verzekeren?’

Verdomme.

‘Ding, ding!’ foeterde ik. Mijn sigaartje viel kwaad uit mijn mond en rolde een eind gek weg over de ijspiste van dat bureauoppervlak.

‘Dat is potverdorie kunst, man. Heb je dan niet... ‘

‘Gaat het binnenkort branden bij jou thuis?’ onderbrak Piet. ‘Heb je veel vijanden? Ben je

stervende?’

Ik scharrelde naar mijn spriet en inhaleerde diep. Piet V. blies de as van zijn mooie bureau weg met een gezicht alsof hij de urne van zijn eigen moeder had gemorst. Aloysius zelf gunde hij geen blik meer, de kloothommel. Handelaarstrucje? Nu wapperde hij met V.’s hanenpoten. ‘Geloof jij dat?’

‘Kunst is onbetaalbaar,’ flapte ik het eruit. ‘En de kunstenaar bepaalt ten minste de wereldse waarde ervan. En... misschien zie je het wel zitten om het te kopen? Voor hier in het kantoor...’

Ik wou het woord ‘handelswaarde’ niet eens gebruiken. Van die lokale overspannen Texaanse woordenschat kreeg ik de vellen in mijn mond.

‘Kunstverzekeringen zijn ook duur, hoor,’ wierp Piet op. ‘En jij die waarschijnlijk niet eens je eigen leven voldoende hebt verzekerd, wil die stenen pop hier...’

‘Steen? Steen?’

‘Nou ja, eh... wat is het eigenlijk?’

Ik weigerde het breekbare woord ‘klei’ uit te spreken. Of het nog brozere ‘keramiek’. De k’s zouden ook te goedkoop klinken.

‘Dus,’ probeerde ik, ‘je koopt het niet? Het is verdomme een Sylvain V., man! En het is toch de trend dat banken en verzekeringsinstellingen en zo... eh...’

Verdraaid, waarom zat ik hier eigenlijk? Dat vroeg ik me plotseling af. Verkeerd adres.

‘Die trend,’ besloot Piet V. toen schitterend afmakend, ‘die trend is als een kegelspel.’

Een regelrechte doeltrap, tegen de netten. Ik zat klem. Even wachtte ik tot hij zijn vergelijking door zou trekken. Maar hij deed er het zwijgen toe. Gelijke munt.

‘Hoe is het met Els?’ vroeg hij geniepig.

‘Goed.’

We gaven elkaar een hand. Geen potten gebroken in dit Texas van Vlaanderen. En ik was voor Piet iemand die de vervaldata van zijn facturen Home & Family en zo respecteerde. Maar een felbegeerde extra levensverzekering of wat pensioensparen zat er nog niet in: wat voor leven moest ik in ’s hemelsnaam laten verzekeren? En hoe lang zou dat leven duren?

‘Sorry ouwe smokkelaar,’ zei Piet V.

Ik drukte baldadig en veel te omstandig mijn halve Hollands sprietje dood in de asbak.

‘Dag oplichter,’ groette ik.

Het uur der aperitieven was al gevorderd. Ik at niet. Ik ging in het station zitten, in de ongezonde warmte van een wachtlokaal. Een plan rijpte in mijn hoofd. Ik dutte zowaar even in, geflankeerd door de geëmballeerde astronaut en zijn geloofsbrief.

Omstreeks halftwee werd ik wakker. Naast mij zat een dompelaar. Hij had de rolkraag van zijn pullover over zijn hoofd getrokken. Helemaal voorovergebogen hing hij hulpeloos te slapen, de vrije val beoefenend in de ruimte. Ik voelde me plotseling zo rijk als de zee diep was. In een opwelling toog ik naar antiquariaat Belle Epoque aan het Vandaelepleintje. Een opgewekte deun ontsnapte aan mijn lippen. In de Welriekende Straat gooide achter mijn rug een kleine deugniet een stukje van 5 cent tussen mijn voeten. Ik tuinde er niet in en keek niet om. Ik kende dat trucje. Even jongleerde ik met mijn bagage, scharrelde naar mijn voorraad zakgeld en gooide twee muntstukjes over mijn linkerschouder. Het waren Hongaarse forintjes, van een vroegere reis. Hardop grinnikend stapte ik door. Gelijke munt.

Begeleid door getingel en getangel deed ik mijn intrede in Belle Epoque. Het was tien voor twee. Een ouwe heer verscheen uit het niets. Als een djinn was hij uit een van die donkere sierflessen in de hoek tevoorschijn gefloept. Ik acteerde verrast.

‘Hm, meneer.’

‘O, dag meneer.’

Voor de tweede keer trok ik Aloysius als een konijn bij zijn nekvel uit zijn nest.

‘Voorzichtig, voorzichtig,’ mompelde de man, alsof hij bij voorbaat al wist dat het om een schat ging. Toen ik dat hoorde, wipte mijn handelaarshart als een jojo in mijn borst op en neer. Ik voelde dat ik beet had. Maar ik zou het hard spelen. Ik zou een dag en een nacht bedenktijd vragen. Els zou ogen als vliegende schotels trekken als ze het nieuws hoorde. Ik zou mijn kinderen op luxe ijs met chocolade trakteren. We onderhandelden met gedempte stem, hoewel er verder geen levende ziel in de zaak was.

‘Zie je wel, zie je wel,’ mompelde ik hardop, terwijl ik me terug naar huis spoedde. Een vrouw keek op.

‘Lieve vrouw, goede wereld,’ zei ik, nog luider.

Thuis wrikte ik tevreden een blik roomrijst open. Ik spoelde door met twee glazen witte wijn. Aloysius rustte nu weer op de nachttafel in onze slaapkamer. Check: de verkeerde lieveheer in de lade wendde nog altijd zijn hoofd af. Morgen zou ik de astronaut deporteren naar antiquariaat Belle Epoque in ruil voor veel geld. Tijd om de kinderen op te halen.

Els?

Els was onverwacht nog drukker in de weer dan voorheen. Haar ma's gezondheid was niet zo goed meer. Terwijl ze haar syllabus Esperanto doorploegde, hield ze wel vaker haar vrouwelijke ouder gezelschap. Kattebelletjes of haastige telefoontjes vormden de laatste tijd onze communicatie. We ontwierpen beurtrollen om de kinderen op te vangen. Ik alleen ook had verder het lot van onze Aloysius in handen.

In het etalageraam van een winkel waar porseleinen doopartikelen verkocht werden, monsterde ik mezelf. Ter linkerzijde vertoonde ik een uitstulping. Daar hing Aloysius, in een grote schoudertas, flink in de watten gelegd. Ik was zwanger van een astronaut. Nog enkele uren scheidde hem van zijn openbaar leven: een wellicht duister bestaan, tussen het schuldige gefluister van handelaren en helers. Later zou hij pijn in zijn kop krijgen, door het geklop van hamers van veilingmeesters. Even later passeerde ik weespoesjes in de etalage van het Fonds Dakloze Dieren. Ik raadpleegde mijn horloge en duwde dan zeer beslist de deur open.

‘Dat daar doe ik vanavond mee, als ik terugkom. Nu moet ik eerst nog even weg.’

Na deze vrij cryptische mededeling wees ik een inktzwart mormeltje aan.

‘Dat is prima, meneer.’

‘Hebt u er verpakking voor? Ik beschik vandaag niet over een auto.’

‘Dat wordt uiteraard geregeld.’ Het roodharige meisje knikte naar een toren bananendozen.

‘Oké, tot straks.’

‘Het zwartje dus, hij heet ook Zwartje, tot straks.’

Zo, dat was mijn goede daad, in het verschiet van groot geld. Op één luttele dag deporteerde en adopteerde ik.

Aan de toog van soepbar Het Haantje ging ik een snelle hap eten. Daar begon ik echt gebruik te maken van mijn bedenktijd: de twijfel sloeg toe. Als die hummende heer uit Belle Epoque me 20 000 Belgische franken wilde bieden, dan moesten er ongetwijfeld nog andere hummende heren op deze wereld zijn die misschien nog meer verstuiven konden. Met mijn linkerhand verkende ik de contouren van Aloysius in de tas. Per aai telde ik er 500 frank bij. Mijn twijfel groeide gestaag. Omtrent één iets was ik het met mezelf al eens: dat zwarte mormel uit het Fonds Dakloze Dieren zou ik Aloysius II noemen.

Ik bestelde nog een koffie en een bel cognac. Even verderop aan de toog vertelde een man een mop over een antieke kast, een pastoor en een boer. De baas van de zaak knikte glimlachend en ontweek met zijn afstandsbediening stuurvaardig testbeelden en teletekstberichten op de televisie in de hoek. Een uiterst bedreven piloot, voorwaar. Hij kwam uit op een partijtje sumoworstelen.

‘Kijk, Marcel,’ knikte hij, ‘die daar gaan ook spaanders van mekaar maken, zoals die boer met zijn antieke kast.’

‘Wat een kolossen, dedju. Die eten dag in dag uit pap.’

Even bekeek ik de Japanse vleesreuzen met hun hangbuiken, pampers en belachelijk kleine handjes. De man achter de toog legde zijn toetsenbakje neer, likte aan zijn vinger en bladerde door de krant.

Toen viel mijn blik plotseling op die foto, geflankeerd door een hap tekst. Sylvain V. leek net niet te lachen; kraaienpoten trokken zijn wijsheid samen bij zijn ogen. Misschien was hij de seconde erna in een lachbui uitgebarsten. Misschien had hij de seconde ervoor een contract getekend. Het was alleszins een prachtige foto. Ik liet mijn elleboog verder uitglijden om wat tekst te kunnen ontcijferen, hopen dat de man de krant in deze positie zou houden. Beetje bij beetje reconstrueerde ik uit de drukte van letters en woorden en zinnen het bericht.

AARDBEVING BREEKT BEELDEN

De aardbeving in Californië heeft ook 50 keramieken van de West-Vlaamse beeldhouwer Sylvain V. vernield. De polis die voor enkele miljoenen de 25 bronzen en 50 beelden in aardewerk verzekerde, dekt oorlogsgeweld en natuurrampen niet. De tentoonstelling, die twee jaar voorbereiding kostte, kan niet langer doorgaan. Volgens directrice Osborne staat het Stanford University Museum zelfs helemaal op instorten. Op bevel van de ingenieurs is het streng verboden het gescheurde gebouw nog te betreden. Het staat nu al vast dat hooguit zes van de keramische werken (de kleinste) voor restauratie in aanmerking kunnen komen. De andere zijn reddeloos verloren.

‘Het waait heel hard daarboven, hm hm hm.’

Ik hoorde het hem weer zeggen, met die lijzige, doffe stem van hem, die reuzenpijp stoppend. In Het Haantje had ik nog een paar cognacs gedronken. Nu liep ik weer door K., mijn hoofd volledig bezet. Aardbeving! Amerika! Hoe kon die invloed hebben op de huidige waarde van mijn astronaut? Twee keer passeerde ik antiquariaat Belle Epoque. Ik ging nog niet naar binnen. Moest ik niet eerder in een kunstgalerie zijn?

Echt geschrokken door het krantenbericht was ik niet. maar mijn twijfel nam nu hand over hand toe. Wanneer had de laatste aardbeving in deze Lage Landen zich voorgedaan? Ik greep Aloysius in de tas bij zijn nek vast. Hij zou mij niet ontglippen.

‘Misschien,’ dacht ik, ‘is de astronaut nu nog veel meer waard. Zo gaat dat. Men moet rampen

hebben. Schandalen, desnoods. Zou de antiquair uit Belle Epoque nu al weet hebben van die aardbeving? Toon ik hem straks... ‘

Aan een kiosk kocht ik zes kranten.

‘Dat is een halve dag werk om te lezen,’ zei de vrouw. Tussen haar borsten bungelde het verplichte brilletje der geletterden. Die aangekondigde halve dag werk reduceerde ik tot vijf minuten bladeren met de natte vinger. Vier van de zes kranten vermeldden op een of andere manier de aardbeving in Californië.

‘Heb je ’t gevonden?’ informeerde de vrouw. Ik stond nog altijd bij de kiosk.

‘Ze moesten de kranten op een kleiner formaat drukken,’ foeterde ik. Ik propte ze alle in de tas.

In café Den Engel las ik de berichten nog eens. Lange tijd bleef ik in deze slijterij vertoeven, pendelend tussen vele gedachten, nog andere gedachten wisselend met oude toogbekenden. Ik liet me zelfs even overhalen tot een partijtje snelschaken, het was immers weekend, maar ik verloor, zodat er revanche diende te volgen, die ik godgenageld weer verloor. Toen ik opstond, had ik geen duidelijk plan meer. Mijn benen brachten me naar antiquariaat Belle Epoque. Het tingeltangel vulde weer mijn oren. Ik ademde diep in. Uit het halfduister, of was het uit een schilderij, verscheen weer de muisgrijze djinn. Hij stak een hand uit en toverde met de andere hand vers licht uit een lamp.

‘Kruisverhoor,’ flitste het door mijn hoofd.

‘Waarmee kan ik u... aha.’

De man trok een lade open. Daarin had hij gisteren het Aloysius-getuigschrift gedeponeerd. Ik had het als een soort onderpand hier achtergelaten, met de belofte zeker terug te komen.

‘Zo,’ zei de man, ‘en hebt u ook de krant gelezen, meneer? De radio gehoord?’

Hij wapperde even met het papier. Ik handelde bliksemsnel. Ik griste het ding uit zijn hand, stopte het tussen de kranten in de tas en verdween.

Tingeltangel.

‘Hela, hela!’ hoorde ik hem nog roepen.

Gejaagd stapte ik drie straten door. Dan trok ik het getuigschrift van tussen de kranten, vouwde het op en stopte het in mijn portefeuille. De kranten deponeerde ik in de gapende gleuf van een designvuilnisbak waarop stond: HOUD UW STAD SCHOON. Recycleren was niet mijn sterkste zijde.

Vlak daarna voelde ik me plotseling verschrikkelijk alleen. Ook de zwaartekracht leek me veranderd. IJlings greep ik naar mijn linkerheup. Mijn schoudertas was leeg. Aloysius was verdwenen!

Ik spoelde tevergeefs de recentste uren in mijn hoofd terug. Aloysius kwam niet meer in beeld. Hij weigerde. Waar, wanneer had ik hem nog nabij gevoeld? Wanneer, hoe had ontstentenis toegeslagen? Na deze mislukte oefening liep ik zelf terug, onwijs roekeloos joggend tussen winkelende volksscharen. Ik haalde fietsen en auto's in. Ik liep gezinnen omver. Ik joeg een hond voor mij uit. Ik inhaleerde benzine. Toen ik tegen een stedelijke bloembak aanknalde, viel alles stil.

Ik had het koud. Met een ruk kwam ik overeind, maar snerpande hoofdpijn drukte me ogenblikkelijk weer ter aarde. Geluiden drongen dik tot me door. Iemand verkende mijn kleren, alsof ik al dood was. Toen ik mijn handen van voor mijn gezicht deed en mijn ogen opende, zag ik ook iemand door mijn portefeuille bladeren.

'Sylvain V.,' hoorde ik hem zeggen, 'Sylvain V. staat er hier.'

'Afblijven,' snauwde ik, plotseling klaarwakker. Voor de tweede keer die dag griste ik het kostbare document uit andermans handen.

'Hela, hela!' maande een kerel in het wit me aan.

Ik keek om me heen: ik lag verdorie op een brancard. Blauw zwieplicht kleurde de omgeving.

'Verdomme.' Ik betastte mijn hoofd.

'Hoe voel je je?'

'Nee.'

'Eh?'

'Bah ja.'

'Ben je van hier?'

'Die verrotte bloembak ook!'

'Kun je lopen?'

Iemand wees naar de ambulance. Ik schudde van nee, maar eigenlijk bedoelde ik: niét in dat ziekenvoertuig! Weer onderging de zwaartekracht hevige schommelingen: de brancard werd plotseling opgetild. IJlings sprong ik op de begane grond. Mijn hele lijf protesteerde grondig.

'Ja maar, wat zal 't nu eigenlijk zijn, hé!?'

'Maar ik héb niks!'

Ik wreef over mijn gezicht en rolde mijn linkerbroekspijp even op. Ondertussen groeide mijn publiek alsmaar aan. Ik kreeg het danig op de heupen van dat blauwe gezwiep. Plotseling wist

ik haarfijn wat me te doen stond, hoewel ik op vier plaatsen pijn voelde. Ik stopte het Aloysius-getuigschrift weg, staarde naar het einde van de winkelstraat, begon met mijn armen te molenwieken en riep:

‘Hela! Hela daar!’

Iedereen keek om. Daar had ik op gerekend. Ik zette het op een spurt, opnieuw tussen bloembakken door slalommend. Een keer wierp ik nog een vlugge blik over mijn schouder, naar waar dat blauwe schijnsel spookachtig bewoog. Niemand van de kijklustige ramptoeristen zette de achtervolging in.

Pas in de St.-Elooiakerk kwam ik tot stilstand. Sanctuary! Gelukkig dobberde er op de zee van stoelleuning slechts hier en daar een eenzaam hoofd. Ik zette me hijgend in de laatste rij, de rij der goddelozen en zondaars, en telde er mijn verwondingen. Grootste verwonding echter was de verdwijning van mijn adoptiefkind Aloyius. Ik was een slechte adopa. Hoorde ginds vooraan in de kerk de officiële lieveheer mijn gehijg? Of legde ook hij zijn linkeroor te luisteren?

Ik hinkte de kerk weer uit.

Belle Epoque was al dicht. De krantenkiosk ook. In Den Engel botste ik op een kluit droogzingend volk dat het weekend al duchtig aan het vieren was. Mijn queeste duurde er ongeveer een halfuur, goed voor drie glazen bier. Geen spoor van de astronaut te bekennen. Hij zat weer in een baan om de aarde, gewichtloos. Ikzelf was aan de aarde genageld, de zwaartekracht werd heviger. Mijn strenge blik zeilde door het café. Toen ging ik weer weg. Onzacht sleurde ik de deur open. Ik stapte in een zwart gat.

Via Inlichtingen kreeg ik het telefoonnummer van antiquariaat Belle Epoque.

‘Nee!’ zei de man, verbouwereerd dat ik alweer in zijn gelijkmatige leven opdook. ‘Nee! Het ligt niet hier. En kunt u me nu even...’

Vermoeid tot in mijn ruggenmerg verbrak ik de communicatie weer.

Twee dagen later begaf ik me naar de krantenkiosk.

‘Verloren of achtergelaten voorwerpen leg ik altijd subiet daar op het kastje van de lotto,’ legde de vrouw bereidwillig uit. ‘Zoals je ziet: dat... die... eh... wat is het ook weer?... het ding ligt er niet bij.’

‘Ja,’ zei ik gelaten, ‘nee.’

Ik kocht een pakje tabak.

Els luisterde gelaten en verwijtend. Ik zette troostkoffie. Het was alsof mijn eigen bloed door het apparaat passeerde. Ik voelde me een judas en ging tot bekentenissen over. Dat ik de astronaut had willen verkopen. Dat ik hem onderweg ergens kwijtgespeeld was. En wat voor lijdensweg het nog geworden was.

‘Wat ga je met die verkeerde lieveheer doen? Ook verkopen? Om je drankrekeningen te betalen?’

Ik knikte dat ik het niet wist.

‘Moet je de vrouw van Sylvain V. niet vertellen dat je het beeld niet meer hebt?’

‘Weet niet. Ze zullen daar nu wel met die Amerikaanse aardbeving bezig zijn. Aloysius is zijn schepper weer achterna, hé,’ opperde ik somber.

Els was niet in de stemming voor beeldspraak. Ik dacht plotseling terug aan het Fonds Dakloze Dieren. De adoptie van een poes was dus evenmin doorgegaan.

‘Verdomme, Els,’ zei ik, ‘ik heb altijd tegenslag.’

Opstandig loenste ik naar mijn verkeerde lieveheer, die de lade met de fotoalbums verlaten had en nu doelloos door ons huis zwierf. De kinderen hadden er al heilig winkeltje mee gespeeld. Eentje had geprobeerd er een katapultje van te maken; de gespreide armen smeekten erom.

‘Je hebt de ziekte van deze lage streek in je lijf,’ antwoordde ze. ‘Arm Texaantje.’

Dus toch een metafoor.

‘Hoe is het met je ma?’

‘Zo zo.’

Op de donkerste dag van het jaar reed ik naar het dorp L.. De verkeerde lieveheer reisde met me mee. Ik wou die cadeau doen en meteen een afspraak maken om een artikel te schrijven over Sylvains oeuvre voor het literair tijdschrift Yang. Hij was niet thuis.

Mevrouw V. jongleerde met een sleutelbos en slaakte het heiligdom van de meester, op mijn verzoek. Het leek alsof er een diepe zucht van opluchting uit ontsnapte, een gekwelde geest ijelde bevrijd naar buiten. Er hing of stond niets meer, met uitzondering van een stervende gatenplant in de hoek en wat as op de grond.

‘Ik kom hier bijna nooit,’ zei ze. ‘Verleden week zijn de beelden hier opgehaald. Voor Amerika hé. Een jonge kerel met een galerij aan de zee, eh ... de kust kwam de schilderijen halen. Tiens, is het meisje niet meegekomen?’

‘Nee.’

Ze keek naar mijn plastic zak met de verkeerde erin.

‘Ik kwam dat hier nog cadeau doen. Omdat Sylvain... ’

‘O, dat is sympathiek. Maar waarom?’

Ze nam de zak in ontvangst.

‘Dank u.’

‘Omdat hij daar de vorige keer iets over vertelde. Interessant ook voor mijn artikel. Misschien.’

‘Oh. Jammer dat hij niet thuis is.’

‘Ik kom dus eigenlijk ook in opdracht. Van de redactie van Yang, een literair tijdschrift dat ook aandacht heeft voor beeldende kunsten.’

‘Ik zal het hem zeggen. Waarover gaat het?’

Als een grote zwarte vogel stapte ze over het gazon. Hoogstwaarschijnlijk kon Yang en zelfs Yin haar geen barst schelen. Het water in de vijver rilde. Toen ik afscheid nam, hadden we met geen woord over de astronaut gerept. Toen ik naar mijn auto terugkeerde, hoorde ik weer een scherpe wind rond het atelier fluiten. Ik keek nog even om en merkte dat mevrouw V. mijn verkeerde lieveheer bij de vuilniszakken aan de poort deponeerde. Ik spiedde de grijze lucht af. Ik zag Sylvain die met de steel van zijn pijp beschuldigend in mijn richting prikte. Ik zag Aloysius nederdalen en weer ten hemel stijgen. Thuis nam ik een bad. Ik hoopte er zachtjes in te verzuipen, zwemmend door een tunnel van vergetelheid.

Het ijs knisperde in de whiskyglazen. Een geluidje uit de duizend. Een paar seconden gelukzaligheid.

‘Zeg ma,’ begon ik, ‘zo’n verkeerde lieveheer, je weet nog wel, de vorige keer heb je ’t er nog over gehad ... ’

‘Ja?’

‘Is dat eigenlijk iets bijzonders? Ik bedoel: worden die speciaal gezocht door antiquairs of verzamelaars bijvoorbeeld?’

Ze fronste haar voorhoofd onder haar purperen poppenkrullen.

‘Dat weet ik niet, hoor. Heb jij die kleine meegenomen misschien? Ah ja. Nu komt het uit. Ik dacht al dat ik iets miste. ’t Is maar als iets vast er plotseling niet meer is, dat je ’t mist. Eh... of zoiets.’

‘Zijn er veel van? Ik dacht... eentje min of meer... ’

‘Ik kreeg die van je oom, dief die je bent. Eigenlijk brengt zo’n verkeerde lieveheer ongeluk. Als je zelf voldoende krachten ontwikkelt om die doem tegen te werken, wordt dat dan groot geluk. Dat is de kunst. En de paus kuste het asfalt, ha ha!’

Ik dacht aan ma's onfortuinlijke vioolcarrière, ooit op jonge leeftijd bruusk afgebroken door een hersenvliesontsteking .

'Paus?'

'Whiskygrapje, Marc.'

'O, is dat zo? Wat je daarnet zei... '

'Ja,' knikte ze beslist. 'Een verkeerde kruisheer is zoiets als de wens 'break a leg' vooraleer iemand het podium op moet. Het werkt op eenzelfde manier.'

'Dat ruikt naar bijgeloof.'

'Wierook. Dat is bijgeloof. Wie geen geloof heeft, wat het ook moge zijn, begrijpt het bijgeloof niet.'

Ik dacht terug aan de korte monoloog van Sylvain V. in het atelier.

'Ze hebben dus toch wel hun betekenis?'

'Ach, misschien alleen voor oude vrouwen als ik.'

'Als ik nu eens een handeltje in verkeerde lieveheren opzette? Zou ik een gat in de markt op kunnen vullen?'

'Je kunt er wel mee in een gat belanden. De pastoors zien die wegstrooiende christussen niet graag. Verkoop liever kaarsen. Het is de zwakke plek van de officiële canon: te veel aandacht voor de slechte moordenaar. Een van de neurosen van Golgotha. Die Salman Rushdie vond ook een zwakke plek, in de Koran. Schatrijk is hij, maar levend begraven, nog altijd. Morsdood en springlevend, maar veroordeeld. Blijf jij maar leraar, Marc. Hoe is het met Els? En de kinderen?'

'De goede verkeerde lievrouw,' zei ik. 'En leuke tegendraadse klootzakjes. Elke dag aardbeving.'

Krachten ontwikkelen om de doem tegen te werken dus. Drie weken lang wenste ik mezelf tot driemaal toe per dag: 'break a leg'. Maar ik had geen podium om te bestijgen. Aloysius bleef spoorloos. Nuchtere Els bekeek me met ietwat andere ogen. Haar eigen ma legde ondertussen meer en meer beslag op haar. En Sylvain V. was een leger honden en mensbeelden en lieveheren kwijt in het verre Amerika. Gelukkig stond hij me toe een artikel over zijn werk te plegen, in het tijdschrift Yang, waar ik de enige West-Vlaamse redacteur van was. Hij ontving me daartoe op een winteravond in zijn landhuis met grote bellen cognac en sigaren als zepelins. Ik kreeg de toelating hem 'beeldenaar' te noemen. Ik raakte gebiologeerd door 's mans intensiteit; hij van zijn kant had meer dan een boontje voor 'het woord'. Diezelfde avond maakte ik er ook grondiger kennis met Rafaël, die als zijn boekhouder optrad: de volslanke

stadsambtenaar met de perfect glanzende schedel waarop heel diep achteraan, bijna al in de nek, nog een lauwerkransje resthaartjes zichtbaar was. Het was het begin van een lange vriendschap. Rafaël was immers ook mijn overbuur, toeval bestond niet, en diens huis was een museum van werk van Sylvain. Zo vlakbij! Bovendien combineerde hij een hevige voorliefde voor het langzame gedicht *Melopee* van de Vlaamse dichter Paul van Ostaïjen met een charmante tourettetic, die zowel Sylvain als ikzelf heel normaal vonden. Vanaf die avond stak ik geregeld de straat over voor een glas en een gesprek bij hem. Maar zowel ten huize V. als ten huize S. zweeg ik als vermoord over de verdwenen Aloysius, de astronaut die de beelde- naar als een verjaardagscadeau uit de hemel had doen nederdalen op mijn territorium (nou!) en die ik op schandelijke maar onverklaarbare wijze kwijt was gespeeld in dit Texas van Vlaanderen, deze lage streek. Zelfs mijn buurman-boekhouder, wellicht een tovenaars met centen, mocht dit dus absoluut niet weten. Het betrof een onrustwekkende verdwijning waarvan alleen Els en ik op de hoogte waren.

Toen kwam ik op een avond voor een raadsel te staan dat ik nooit heb kunnen ontrafelen of oplossen.

Op een vrijdagavond was er een kerstmarkt in de omgeving van de St.-Elooiskerk in de stad K.. Els bleef gezellig thuis met de kinderen; het was bitter koud en bovendien zou de gong voor slaaptijd weldra klinken. Ik moest er even uit zijn, al haatte ik glühwein als de ziekte. In vuurmanden lag houtskool te gloeien. Ze verwarmden ze hier vroeger de fabriekshallen in dit Vlaamse Texas. Ook in de straten van Chicago en New York stonden zulke vuurmanden: zowel het Leger des Heils als de straatbendes kwamen er de handen warmen. Ik liet me op de mensenstroom meedrijven. Tegen de flank van de St.-Elooiskerk hing een hele grote lieveheer, vervuild door benzinedampen. Even keek ik naar hem op. Vlak onder hem bevond zich een openbare pisgeul. Niet zo lang geleden had ik daar al eens gestaan, na mijn hijgbezoek aan de kerk. Sanctuary voor een zwaargewonde. Andermaal stevende ik eropaf.

Terwijl ik plaste, zeilde mijn blik naar een kerststal, met echte mensen en dieren erin. De figuren sloegen hun armen om zich heen en stampten met hun voeten tegen de kou. Een dranghekken hield de toeschouwers op een afstand. Ik verliet de onwelriekende geul en knikte nog even onmerkbaar naar de reuzengrote lieveheer boven mij. Hij grimlachte verstaand terug.

Toen drong het tot me door dat een van die kerstfiguren niet echt was. Dat kind in die grote kribbe... Ik haastte me naar het dranghekken. Jozef en Maria knikten me vriendelijk toe. Verbijsterd staarde ik naar hun pasgeborene: het was mijn astronaut Aloysius in hoogsteigen per-

soon, eenbenig! Zonder twijfel. Hij was omringd door bibberende kinderen met schapenvellen om hun schouders. Een ervan legde net op dat ogenblik het ontbrekende been liefdevol op het stro in de kribbe. Ik kon mijn ogen niet geloven. Ik herkende ook de kleine durfniet die in de Welriekende Straat muntstukjes tussen de voeten van voorbijgangers had gegooid.

Ik wou iets roepen, maar wat?

Dat het MIJN pop was?!

Daar lag dus voorwaar mijn dierbare Aloysius, wegstarend naar links, naar de kleine, muntjesgooiende deugniet, en gewikkeld in kranten waarin misschien nog het bericht van de aardbeving stond. Andermaal was hij op aarde nedergedaald.

Ik wenkte de Welriekende Deugniet.

‘Ik?’ gebaarde die verbaasd. Ik knikte heftig.

De fanfare Door Eendracht Sterk verzamelde zich. Hoestend, snuivend en blozend schaarden de muzikanten zich rond zo’n vuurmand vlakbij. Ik hield ze scherp in de gaten, terwijl ik vliegenvlug fluisterende onderhandelingen met het kereltje voerde.

‘Voor zo’n poppetje?’ vroeg hij verrast.

‘Ja, en haast je wat,’ knikte ik, terwijl ik naar mijn portefeuille tastte. ‘En vergeet dat kapot been niet!’

De lieveheer tegen de flank van de St.-Elooiskerk keek niet op. Zijn hoofd was op zijn borst gezonken, zwart van ellende, in somber gepeins. Hij wou niet medeplichtig zijn. Ik opende mijn portefeuille, dat echte paspoort in dit Zuid-West-Vlaamse Texas, plukte het beloofde losgeld eruit en haalde diep adem. Dan berekende ik mijn kansen om met mijn broze buit heelhuids door de fanfarebarricade heen te breken.

‘Break a leg,’ mompelde ik.

Het briefje hing al dertig jaar op dezelfde plek: aan de eiwitte muur van mijn schrijfzolder. Het viel al die tijd niet meer op. Dat zou pas kunnen gebeuren als het er niet meer zou hangen. Zoals met andere voorwerpen die het vreemde lot beschoren zijn aan wanden en muren te hangen. Men kijkt ernaar en men ziet het niet. Tot ze er plotseling niet meer zijn. Dan ziet men dat er iets geweest is. Maar wat? Het kattenbelletje was gedateerd 31 juli 1987. Een doodgewone dag in de week. Dat herinner ik me met zekerheid. Nog net kon ik nog een reeks

plaatsnamen ontcijferen, onder elkaar geparkeerd. Ik herkende mijn toenmalige handschrift, vervormd door vertragingsdrempels, naden en kuilen in de weg en andere hindernissen die de auto op onze route had moeten ondergaan. Zon- en daglicht hadden de notities in potlood doen vervagen. Mijn herinnering aan die warme zomerdag was echter nog levendig. Wanneer ik hier op de tippen van mijn tenen ging staan, vlak naast de plek waar het vodge hing, kon ik door het zolderraam nog net het huis van Rafaël zien, links aan de overkant. Het was leeg en werd te koop aangeboden.

Exact dertig jaar later, op krek dezelfde dag, schreef ik eindelijk het verhaal neer. Ik legde een stuk van onze roadtrip opnieuw af en hield halt vlak over de grens in het Franse badplaatsje Bray-Dunes om dat te doen. Noch thuis noch op de plaatsen waar we geweest waren, zou me dat lukken. Het moest een vreemde plek zijn, met een onbevangen panorama op die dag en de gebeurtenissen, maar dan ook weer niet te ver. Om er weer middenin te kunnen zitten, moest ik er wat afstand van nemen. Als het even kon in een ander land. Frankrijk lag vlakbij. 31 juli 2017: mijn landing in Memorië.

Mijn twee reisgezellen zijn al jaren dood. Ik heb nu hun opaleeftijd toen we er een etmaal lang op uit trokken. Ik ben hun nabestaande. Ik waak ook nog altijd over de astronaut Aloysius, die al decennialang een centrale plaats in ons interieur bekleedt. Verloren gewaande kinderen worden extra in de watten gelegd.

Sylvain: gevierd keramisch beeldhouwer met zelfs internationale erkenning. Een aardbeving verwoestte ooit een deel van zijn beelden, in Californië.

Rafaël: hoge stadsambtenaar aan het eind van zijn carrière. Hij had een hoge aaibaarheidsfactor.

Het waren potige zestigplussers, bijna-zeventigers.

Ikzelf was toen ondertussen al een decennium lang docent Taal aan een lerarenopleiding, met ook wat bescheiden boekjes op mijn palmares, het gevolg van mijn redacteurschap van het literaire tijdschrift Yang.

We woonden alle drie honkvast in het zogenaamde Vlas Vegas: de zuidelijke buik van de provincie West-Vlaanderen. De streek stond een tijdlang ook bekend als het Texas van Vlaanderen, omwille van de vele bedrijven en de associatie met de teloorgegangene welvaart door de vlasindustrie. De rivier de Leie had voor die bloei gezorgd. Ooit was zij de Golden River van deze lage streek. De laatste decennia van de vorige eeuw was zij eerder een droevig traankanaal geworden. Vlas was immers voltooid verleden tijd. En de streek moest nog ont-

waken uit haar eeuwenlange slaap, na de roes van de jaren vijftig en zestig. Heden ten dage zijn dankzij waterwerken voor de scheepvaart en opsmuk van de stadjes en dorpjes langsheen de oevers handelsdrukte en gezelligheid weer in zicht. Vlas Vegas is ondertussen iets meer in zijn sas, door verse ondernemingslust wakker geschud uit een coma.

Rafaël en ikzelf woonden nog altijd in een deelgemeente van de grotere provinciestad K., gelegen aan de Leie, in eenzelfde straat. Sylvain resideerde al jaren in zijn landhuis annex atelier in het nabije dorp L. Zijn naaste burens waren reusachtige elektriciteitspylonen waaronder koeien graasden.

Sylvain V.'s werken verkochten behoorlijk goed, ook in het buitenland. Er waren al enkele kunstboeken aan hem gewijd. De aardbeving had hem zelfs geen windeieren gelegd.

Rafaël S. had talenten en connecties in verband met inkomsten, uitgaven en belastingen. Hij collectioneerde ook kunst. Vooral die van Sylvain. Het goede leven bezorgde hem om de haverklap 'de kozijntjes' of 'het pootje', zoals het hier in het Vlaams wordt genoemd: jicht in de uiteinden van zijn ledematen, met name vooral de tenen. Dan kon hij geen ladder meer op, de Bourgondiër.

De twee oudere mannen hadden het nog altijd voor mekaar. Jarenlang al. Ik had ze allebei grondig leren kennen door mijn avontuur met Aloysius en in mijn hoedanigheid van hobbyistisch schrijver. Poëzieliefhebber Rafaël was van onbekende buurtbewoner mijn bekende gedichten sprokkelende overbuur geworden; Sylvains beeldend oeuvre had ik nu al een paar keren in literaire magazines beschreven. We ontmoetten elkaar wel vaker op een van zijn vele exposities, of ten huize van elkaar, waarna gewoonlijk een tocht doorheen de lokale horeca volgde. Dan mocht de krachtige Rafaël na enkele glazen overmoed graag een lijvige ouderwetse telefoongids zo in vieren scheuren, ten aanschouwen van toevallig cafépubliek. Ambtenaar? Een minuutje!

Zo kwam die roadtrip er, de tocht der tochten, de moeder van alle uitstapjes, op een van die doodgewone heerlijke doordeweekse zomerdagen waarvan het weer op zichzelf al onvergetelijk is, en waardoor we vroegere zomers er altijd van verdenken veel beter geweest te zijn dan de huidige. Maïs torende hoog boven mensen uit. Zon gooid gloeiende speren naar de aarde. Zomerwind lispelde heet in gebladerte. Niets kon mislukken, want er werd niets ondernomen. Tenzij.

Ik zou die roadtrip beschrijven.

Vandaar dat kattedelletje.

Ik duimspijkerde het aan de wand van mijn schrijfzolder: ‘to do’.

Mijn relaas van dat etmaal kwam er anno 1987 echter niet.

Nog niet.

In geen dertig jaar.

Ik had immers een accelererende carrière, drie kinderen en andere boekjes om te schrijven.

Nu wel.

Ik had dat spiekbriefje aan de muur niet eens nodig.

Weer was het een blakende dag, anno 2017.

Vol schrijflust streek ik in Bray-Dunes neer.

We namen dapper afscheid van onze vrouwen en kinderen, die ons met gemengde gevoelens uitwuiden. Rafaël en ikzelf reden om de beurt, in zijn bejaarde citroengele Mercedes, die we omwille van zijn omvang het ‘moederschip’ noemden. De artiest Sylvain zelf koos permanent voor de achterbank met de zachte kussens. Voor de gelegenheid had zich uitgedost met een chic hagelwit hemd, waarvan de mouwen half opgerold waren. Zijn groene, gele of groengele truitje in badstof ofte éponge had hij thuis gelaten. In de loop van dat etmaal hadden we viermaal in de statistieken van de dodelijke ongevallen kunnen belanden. Drie ervan zouden bovendien het etiket ‘onverklaarbaar’ gekregen hebben, bij gebrek aan tegenliggers, achtervolgers of getuigen. Ons moederschip had net zo goed onze Titanic kunnen zijn. De politie zou in het duister getast hebben. Zend drie verhitte teelballentorsers samen op expeditie in zo’n wagen en alle rapen zijn gaar. Bomen staan gewoonlijk in de weg. Voor vluchtheuvels moet je wel kunnen vluchten. Wat is de zin van rotondes die Alle Richtingen aangeven? Enzovoort. Maar daarover wil ik het niet hebben. Onze mobiliteit liep goed af. Mijn reisgezellen stierven later een natuurlijke dood. Niets liep toen verkeerd. En dat is geen woordspelerige krantenpraat.

We hadden immers een hoger doel. Sylvain zou ons de mensen tonen (‘figuren’ zei hij eigenlijk, met die zachte g eigen aan ons westelijk front) die hem tot zijn beelden geïnspireerd hadden. Het waren bekende beelden geworden, met indrukwekkende koppen en lijven. Soms zat

er een hond aan hun voeten. Net zo goed had hij kunnen verkondigen, nou, bekennen: ik heb twee drinkbroeders nodig om eens de klok rond te zuipen en bepaalde sujetten die me ooit voor de voeten liepen de rekening te presenteren. In de naam van de kunst zag ook mijn bejaarde buurman Rafaël dat wel zitten. Een boekhouder wil wel eens een verzetje. Een docent met zomervakantie ook.

Hoe groter geest, hoe groter beest.

Weet je wel.

Op een mooie zomerdag.

Ik was op weg met twee reuzen.

Twee wegreuzen met een groot laadvermogen.

We dirigeerden ons moederschip met het bekende Mercedesvizier op de snoet via moderne autostrades alras naar de kern van de zaak: het hinterland van de Vlaamse kust annex het meer zuidelijke Heuvelland, grenzend aan vakantieland Frankrijk.

Landschappen doen iets met een mens. Plassen in de vrije natuur. Bermtoerisme. Dapper halt houden op de kiezelsteenparkings van spuuglelijke horecazaken waar in de hoogzomer de steentjes knerpen als sneeuw onder de autobanden. Dit herhaalde malen herhalen. Avontuur. To boldly go where no man has gone before. De Star West.

Het duurde lang vooraleer er bij de goudsmid in het teloorgegane dorp B. opengedaan werd. Sylvain drukte vijfmaal baldadig hard en uitdrukkelijk op de belknop, die bijna in de muur verdween. Eindelijk naderde langzaam geslof de deur, duidelijk met tegenzin. Vanuit de ingewanden van de woning hoorden we een doffe proteststem. Rafaël en ikzelf keken elkaar ongerust aan. Er parelden al zweetdruppeltjes op zijn schedel.

‘De rouwstoet komt eraan,’ zei Sylvain half grommend.

‘N-de, n-de,’ deed Rafaël. Dat deed hij om de haverklap. We keken er niet meer van op. Een touretteticje, wellicht. Hij wreef nog vlug even zijn indrukwekkend kale knikker droog met een hemelsblauwe zakdoek: de zon sloeg vandaag zelfs het dorp B. niet over, in een landje dat te klein was voor een weerbericht. Sylvain schraapte luidruchtig zijn keel, dreigde met een projectiel dat er niet aan kwam en krabde zich dan uitvoerig in het overgebleven kransje grijze krullen achter op zijn hoofd.

‘Eindelijk!’ riep hij dan, toen de deur half geopend werd. Hij hief fluks zijn been en plantte onmiddellijk zijn voet in de deuropening, als een ervaren handelsreiziger uit een slechte film. Ik merkte dat hij dure Italiaanse schoenen droeg. Hij zou zichzelf de sporen geven op deze

tocht. Hagelwit hemd. Chique schoenen. Rise and shine, beeldenaar!

Er verscheen een Vrouwtje Miserie dat zo uit een treurig sprookje leek te komen. Als een heiligenbeeldje torende ze net even boven ons uit. Ze was gehuld in iets onbestemds gewatteerds. Zo ziekelijk. Een tableau vivant uit Lourdes.

‘O... ‘ deed ze. ‘O... meneer... en meneer... ‘

Verder meneren dan tweemaal deed ze niet. Het was te veel.

‘Is uw eigen meneer thuis?’ vroeg Sylvain op bevelende toon. Ik hoorde dreiging in zijn stem en keek vragend naar Rafaël. Die knikte en schudde tegelijkertijd met zijn vollemaanhoofd, waardoor ik niets wijzer werd.

‘Maar... weet je dan niet... ‘

Ze keek beduusd naar Rafaël en mij. Maar wij wisten het ook niet.

‘Dat is hier goed gezelschap, Marjetje. Rafaël. Mijn compagnon. En Marc. Vrienden van me. We doen eh... We zijn begonnen aan... We gaan... Is Gerard thuis?’

‘Maar Gerard is ziek! Hij kan niet... ‘

‘Is hij thuis?’ herhaalde Sylvain dwingend.

‘Maar hij ligt... ‘

‘... in coma?’

‘Maar... ‘

Voor iedereen van zijn verbazing, zeg maar: verbijstering bekomen was, stond Sylvain met zijn grote lijf al in de gang. De strijd om territorium was nu al beslecht. De grot van Lourdes was gepenetreerd door een man met een missie.

‘Hij is echt ziek hoor.’

De beeldhouwer luisterde niet en wenkte ons.

‘Dat zullen we wel eens zien.’

‘N-de, n-de.’

Rafaël haalde zijn schouders op en duwde me als een schooljongen voor zich uit naar binnen. In het duister van de gang hoorde ik hoe Sylvain weer zijn keel schraapte. Ik meende ook dat hij op de grond spuwde terwijl hij het geluid ervan camoufleerde met een halfzachte vloek. Vrouwtje Miserie, aangesproken als Marjetje, duwde de binnendeur open naar de vertrekken van de goudsmid.

‘Gerard! Bandiet!’ riep Sylvain, in een vreemde combinatie van jovialiteit, begroeting en beschuldiging. Het volgende ogenblik werden we vergast op een panorama van bedlegerigheid. Gerard de goudsmid was in pyjama net aan het proberen uit een ziekbed op wielmpjes te kluuteren – zijn magere benen bungelden er al uit.

‘Nee Gerard!’ beval Marjetje. ‘Terug erin! De dokter heeft... ‘

De man zag er niet goed uit. Even stokte onze Blitzkrieg. We bleven in de deuropening samentroepen. Sylvain zweeg een verbaasde seconde lang.

‘Ga maar weer liggen, Gerard,’ zei hij dan. ‘Zo kun je beter nadenken over je zonden. En kun je niet ontsnappen. Wat ga je ons inschenken, Marjetje?’

Dat waren veel mededelingen ineens. Het was tien uur in de voormiddag. Rafaël en ikzelf keken elkaar weer verontrust aan.

‘Nu al dorst, Sylvain?’ piepte Marjetje.

De beeldhouwer bestudeerde het tafereel nog even, schudde zijn hoofd en ging dan grommend op een stoel zitten.

‘N-de, n-de,’ klonk het op de achtergrond.

Het vrouwtje des huizes schoof met veel geschraap nog ijlings twee stoelen bij, zodat we uiteindelijk in een belachelijke halve cirkel kwamen te zitten met zicht op de zieke. Sylvain steunde strijdvaardig met zijn handen op zijn knieën. Rafaël kruiste zijn armen voor zijn borst. Ik keek onderzoekend naar goudsmid Gerard, die inmiddels weer helemaal horizontaal was gegaan. Zijn magere lijf schoof als een doodsbrief in de envelop van zijn hagelwitte lakens.

Het was ons duidelijk geworden dat Sylvain een eitje met de man te pellen had, maar ook dat hij niet op de hoogte was van ’s mans toestand. Het zou wel eens kunnen dat we ons in een sterfkamer bevonden.

‘Gerard... ‘ zei Sylvain, op zijn bekende lijkige wijze, altijd alsof er heel belangwekkende uitspraken zouden volgen.

‘Gerard... ‘

‘Ja Sylvain?’ klonk het zwakjes van op het ziekbed.

‘Heb je nog lang te gaan, Gerard? Voor je komt te gaan? En ga je doen als Lazarus?’

We hoopten dat dit humor betrof. Een grappig bedoelde drielijner van Sylvain. Er volgde een verpletterende stilte. Marjetje vluchtte met een grauw gezichtje naar de keuken. Rafaël en ikzelf staarden intens naar de wit-en-zwartgeblokte vloer. De bekende kunstenaar Sylvain V. was de baas van deze expeditie. Wij waren aan zijn bewind overgeleverd. Alleen in het moederschap mochten we even het roer overnemen. Hij was de pasja op de achterbank, om wie het allemaal draaide.

Ik was op weg met twee klootzakken.

Ik bestudeerde opnieuw de vermaledijde goudsmid en diens lichaamstaal, zo daar nog sprake van was. Hij had zijn hoofd naar onze halve cirkel gedraaid en staarde ons aan met de ogen van een aangereden konijn. Slaaphaar klitte tegen zijn schedel.

‘Het zal niet lang meer duren zeker, Gerard?’

De stem van de beeldhouwer kerfde diep in ons collectieve ontzag voor de ziekte van de zieke. Alles zag er zo dodelijk uit.

‘... dat je mij na-aapt? Als je al in pyjama bent... en op wieltjes rijdt...’ vervolgde Sylvain, terwijl hij even veelbetekenend naar ons keek.

‘Sylvain...’ mompelde Rafaël sussend.

Ikzelf weifelde tussen een glimlach en een grimlach. Toen kwam de aap uit de mouw.

‘Waag het niet nog eens een ontwerp van mij, al is het maar een hondenkop of een mensenschedel, na te maken zonder dat ik het weet,’ zei Sylvain dan, opvallend rustig, als een chirurg die een wonde weer dichtnaait. ‘En dan te verkopen.’ Bij dat laatste verhief hij zijn stem wat. En hij vervolgde: ‘Ik wil niemand, Gerard, maar dan ook niemand meer met een zilveren of een gouden minisculptuur van mezelf om zijn nek zien paraderen, ook geen gynaecologen, advocaten, notarissen of andere van je bridge- of tennisvriendjes. Heb je dat goed gehoord en wel begrepen, Gerard? Of is het Latijn? Je spreekt toch twee talen hé?’

De aangesprokene probeerde te knikken op zijn hoofdkussen.

‘Ook al leef je niet lang meer.’

Andermaal deed zich een oorverdovende stilte voor. Marjetje kwam terug uit de keuken en keek vragend de halve cirkel rond.

‘Willen jullie...?’

‘Doe geen moeite, Marjetje,’ zei Rafaël. ‘We gaan zo weg.’

Ik knikte: ‘Ja. Alleen even goeiedag zeggen, blijkbaar.’

Ik zorgde dat het net niet luid genoeg klonk voor de oren van de beeldhouwer.

‘Je ligt daar schoon, Gerard. Zorgen ze goed voor je? Krijg je genoeg te eten? Te drinken?’

Pap met gouden lepeltjes?’

‘N-de, n-de.’

Marjetje keek verbaasd naar Rafaël. Sylvain verslond de levend opgebaarde met zijn blikken, terwijl hij even zijn mond hield. Ik verkende zonder iets te zien de halfduistere woonkamer waar iemand in pyjama ziek lag te zijn. In een gehuurd bed op wieltjes. Een goudsmid die blijkbaar kopieerde van de grote meester. De tijd van rekenschap was aangebroken. Onze tocht rondde een eerste boei.

‘Kennen ze elkaar dan?’ vroeg ik fluisterend aan Rafaël. Een domme vraag.

‘Ja ja. Levenslang al. Dit is hier ook Sylvains geboortedorp hé. Maar Gerard spreekt eigenlijk alleen Frans. Eh... hij snapt er niet veel van, gelukkig.’

‘Heeft hij werkelijk...?’

‘Misschien één of twee keer.’

Verbaasd leunde ik achterover in mijn stoel.

‘Sylvain... Ik ben ziek, Sylvain...’ klonk het nu in gebroken Nederlands van op het bed. De beeldhouwer gromde en stond op. Marjetje deinsde enkele stappen achteruit.

‘Genees maar rap, dan kun je me vergoeden. We regelen dat nog wel. Dag Marjetje. Een volgende keer zullen we wel dorst hebben.’

We verlieten de woning van de goudsmid in het door autostrades verminkte dorp B. al zo bruusk als we er binnengedrongen waren.

‘Potverdorie!’ zei spitsbroeder Rafaël, in een poging om tegelijkertijd geamuseerd, afkeurend, verbaasd en veroordelend te klinken. Hij wou grondiger vloeken, de diepte van de hel, maar hij durfde niet. Sylvain pletste hem met zijn vlakke hand vriendelijk doch kordaat op de schedel. Ouwe vrienden samen op weg. Krasse knarren. Konden veel hebben.

‘De eerste kaap van onze tocht is gerond,’ merkte ik op. ‘Maar wat moet hiervan in het logboek?’

‘Kalm aan, schrijver.’

‘Krink’lende wink’lende waterding...’

‘Het woord is machtig.’

‘Ja, dat hoorden we.’

‘Nochtans zegt een beeld zoveel meer...’

‘Heeft die kerel echt...’

‘... van mij gejat? Hij heeft de afgelopen jaren een heel legertje nekhangers in edele metalen gefabriceerd, en het is duidelijk waar hij de mosterd haalde. Kom, De Brug is open. Tijd voor een vloeibare versnapering.’

Er volgde nog een korte vriendelijke schermutseling tussen de oude kornuiten, waarbij hun glimmende knikker het wederzijdse doelwit was. Voorbijgangers keken verbouwereerd toe. Gordijnen bewogen even. Zonnesteek? Vergeten in te smeren? Maar dat is... !!

Ik was op weg met twee schedelgeboorten.

Twee straten verder gingen we een hoekcafeetje binnen dat ontsnapt leek te zijn aan de ontwikkelingen van de wereld sedert minstens een halve eeuw. Er hingen nog borden met merk-

namen uit de oertijd van de Vlaamse bieren. Tot mijn niet geringe verbazing verscheen een bejaarde tweeling achter de schenктоog. Twee oude meisjes met gezichtjes als gerimpelde appeltjes uit de vorige herfst meldden zich gezamenlijk. Hun glimlachjes dateerden nog van 1945.

‘Emma, Zulma,’ constateerde Sylvain. ‘Of is het Zulma, Emma? Kunnen jullie ons bedruipen?’

‘Zo vroeg op de dag al, eh... Sylvain...? Ja toch? Sylvain? Sylvain! Sylvain!!’ klonk het crescendo.

‘Ja. En dat hier is Rafaël. Een brave borst. En Marc. Marc is ook mee. Vrienden.’

De besjes toverden hun gezichtjes om tot een extra rimpelglimlachje. Ik keek naar het antieke vogelpikbord en scoorde in gedachten een roosworp. Pok. Pok. Pok.

‘Drie pinten, meisjes,’ beval Sylvain, zonder ons te raadplegen.

‘Op stap, Sylvain?’

‘Ja. Oude vrienden opzoeken.’

‘Je hebt er goed weer voor.’

‘Zeg dat wel.’

Rafaël probeerde een guitige snuit te trekken toen hij me aankeek. Ik lachte kort.

‘En samen met de jonge vrienden hier.’

‘Nou, jong!’ zei Rafaël.

De spitsbroeders waren even oud. Allebei konden ze bij het wildplassen hun eigen lulletje niet meer ontwaren. Ze hadden de leeftijd bereikt waarop niets meer hoefde. Ikzelf had net mijn eerste midlifecrisis overwonnen.

Toen ik zo vroeg in de voormiddag het bier proefde, kreeg ik een smaak in mijn mond waarvan ik dacht dat die in de jaren dertig bestaan moet hebben. Een combinatie van interbellumgezelligheid, dreigende beurskrachs, pre-oorlogse animositeit, eerlijke plattelandsproducten en de schroeilucht van een nakende wereldbrand.

‘Wel, schrijver? Alles naar wens? Hoe voel je je op deze zomerdag, Marc?’

De beroemde beeldhouwer Sylvain V. keerde zich onverwacht uitdrukkelijk om naar mij.

Misschien wou hij de beide oude meisjes imponeren. Schrijver! Ik hapte even naar een extra partje oude cafélicht.

‘Beter dan de goudsmid, Sylvain.’

‘Hij had dan ook maar beter moeten weten, die valse alchemist.’

‘Was je er op de hoogte van dat hij zo ziek was?’ wou Rafaël weten. ‘Hij zag er eh... terminaal uit.’

‘Nee. Maar misschien heeft hij ondertussen goudkoorts gekregen.’

‘Je was eh... nogal formeel.’

Sylvain gluurde andermaal naar Rafaëls schedel.

‘Eh?’

‘Heftig.’

Sylvain haalde zijn schouders op en zette de pint aan zijn mond.

‘Wie zegt dat ik het meende? Wie zegt dat hij zo ziek is? Ik ken hem.’

‘N-de, n-de.’

We dronken er nog twee in De Brug. De beide besjes bleven ons verblijd bedienen.

‘Dat jij hier nog eens opduikt, Sylvain,’ zei Zulma.

‘Is dat nu Emma of Zulma?’ vroeg hij.

‘Zulma.’

‘Weet je dat zeker? Zijn jullie bij de geboorte niet verwisseld?’

Ik vuurde een vondst af: ‘Een individu.’

Niemand reageerde.

‘Vroeger kende ik jullie beter uit elkaar.’

‘Ik ben Emma,’ zei Emma.

‘Met al die rimpeltjes hé, dat maakt het al wat moeilijker om gezichten te herkennen.’

‘Bij jou schijnt de maan ook al flink door de boomkruin hé, Sylvain.’

‘Niemand wordt er jonger op,’ rondde Rafaël filosofisch dit zinloze deel van dit onbenullige gesprek af.

‘De goudsmid ziet er ook niet op z’n best uit,’ deelde Sylvain aan de gerimpelde barmeiden mee. ‘Ik durf te zweren dat hij effectief goudkoorts heeft. Een dodelijke aandoening. En hij heeft nooit de taal van hier willen leren.’

‘Ah. Ben je bij Gerard geweest?’

‘Een beleefdheidsbezoekje.’

‘Kennen jullie hem ook?’ informeerde Emma/Zulma, zich tot Rafaël en mezelf wendend.

‘Ja, nee,’ klonk het, verward mompelend.

‘We zijn op trektocht,’ legde Sylvain uit, hardop en plechtig. ‘Het moederschap houdt eerst halt hier in mijn geboortedorp. Bij mijn lieve vriendinnen.’

‘Maar we hebben je dertig jaar lang amper gezien!’ protesteerde de andere Zulma/Emma.

De beroemde beeldhouwer keerde zich van zijn vriendinnen af en richtte zich tot ons: ‘We moeten er weer eens vandoor hé.’

‘Ja Sylvain,’ knikte Rafaël. ‘Is alles hier betaald, meisjes? Alles gedronken wat we betaald hebben, bedoel ik?’

‘Dat is geregeld, hé meisjes?’

Sylvain boog zich over de schenktoog, greep de linker- en de rechterhand van het individu Zulma en Emma beet en drukte er een kus op.

‘Misschien komen we nog eens binnen, met wat meer tijd, op de terugweg.’

‘Ja, misschien.’

Met een stralende glimlach zag de identieke rimpeltweeling ons het drankpandje verlaten.

Spetterend zomerzonlicht ketste op ons moederschap af. De wereld, of toch een stuk ervan, lag aan onze voeten. Deze voeten zouden het gaspedaal bedienen. In het dorp B., deelgemeente van de grotere slokopstad K., was alles rustig. Hitte zinderde in de straten. In het holst van de zomer waren veel mensen op vakantie in diverse buitenlandse landen. Rafaël en Sylvain behoorden al tot het oudere segment van de bevolking, dat dit niet meer deed. Sporadisch trok Sylvain nog naar Italië, voor het marmer, of naar Amerika, voor een expositie. In Frankrijk was Parijs ook ver genoeg voor hem. Daar had hij al eens een overzichtstentoonstelling gekregen. Rafaël bracht de herfst van zijn leven vooral thuis door, met wat schapen en eenden in een belendende weide, en beeldjes van Sylvain op zijn huismeubels, en waar hem in de weekends een volwassen zoon met het downsyndroom wachtte. Ikzelf, door hen aangesproken en aangeduid als schrijver en verslaggever, bevond me in een zomerreces als docent Taal aan een lerarenopleiding. Reizen deed ik vooral in mijn hoofd, en over boekenruggen. Logboeken bijhouden kon ik wel aan.

‘Het uur der aperitieven is aangebroken,’ kondigde Sylvain aan.

Ik gaf ons moederschap de sporen. We drongen dieper de Westhoek in, richting kust, hoewel de zee niet op onze kaarten stond. Er moest geen zand zijn.

‘Sylvain: waarheen? Waarheen moet dit sterrenschip? Ik wacht op een bevel van de kapitein.’

‘De Drie Grachten, in M.,’ antwoordde Sylvain prompt, gevolgd door een bierboer. Hij had de roadtrip blijkbaar goed voorbereid. Dat bleek ook uit het verhaal dat hij ons ondertussen vertelde, terwijl het moederschap onder mijn stuurmanskunst voor de eerste keer aan wellicht ernstige averij ontsnapte. De rechtmatige eigenaar naast mij vloekte zachtjes.

‘Zouaven,’ doceerde Sylvain. ‘In november 1914 probeerde het Duitse leger het bruggenhoofd bij Drie Grachten in L.-Schiereiland, een gehucht bij M., te veroveren. Als list dreven de Duitsers enkele gevangengenomen Zouaven, Franse infanteristen dus, voor zich uit als menselijk schild. Het konden ook Duitsers geweest zijn vermomd als Zouaaf. Hoe dan ook

liep er minstens een echte Zouaaf voorop. Omdat de Fransen in de eerste lijn hun makkers zagen naderen, schoten ze niet. De echte Zouaaf verraadde echter de list en riep: MAIS TI-REZ DONC, NOM DE DIEU, SE SONT LES BOCHES! Zowel de Zouaven als de Duitsers werden neergemaaid. De woorden van die ‘Zouave inconnue’ kun je nu nog lezen op een gedenksteen bij het voormalige café Drie Grachten.’

‘Voormalig?’ herhaalde Rafaël. ‘En het uur der aperitieven dan, Sylvain?’

‘Op het kruispunt een eind verderop,’ antwoordde Sylvain. ‘En een beetje eerbied voor de dapperen, graag.’ Hij zakte terug in de kussens en stak smakkend een sigaar op.

‘Het wordt nog een leerrijke trip,’ mompelde ik tegen de achteruitkijkspiegel.

De steen waarmee de dappere onbekende Zouaaf werd herdacht, kreeg even onze ingetogen aandacht. We vonden dat we hier moesten zwijgen. Een moment van bezinning. Respect voor gewelddadige geschiedenis. Geen van ons drieën zei iets. Tenzij Rafaël even.

‘N-de, n-de.’

Even verderop plasten we in de vrije natuur. Bermtoerisme dus. De vrije loop. Scharrelmen-
sen.

Ik was op weg met twee drinkbroeders.

Waar drie of meer wegen in Oud-Vlaanderen samenkomen, daar vind je een spuuglelijke ho-
recazaak, met een voorkeur voor kiezelsteenparking. We stapten uit bij café-restaurant De
Konijnenweide en lieten de Mercedes achter onder het waakzame oog van een overbodige
gigantische letter P, eigenhandig door de zaakvoerder op een gerecycleerd houten paneel ge-
schilderd. De steentjes knerpten als sneeuw onder onze voeten, midden hoogzomer. De toog
was een grote halve cirkel met een uitsparing in het midden voor passages van het personeel.
De eetruimte was buiten alle proporties, berekend op hele busladingen, maar er zat geen kat.
Zo ver ik kon kijken, strekte zich een zee van tafels en stoelen uit, alle met wit bekleed. Dit
moest de hemel zijn. Hier te trouwen! Hier te snikken over een afgestorven oom!

‘Heren,’ groette een blozende veertiger van honderd dertig kilogram. Zijn zwarte achterover
geharkte haren, gemarineerd in olie, gaven hem de air van een maffiabaas. Vlak na deze be-
groeting doemde een oude kopie van die man op, met veel meer grijswaarden, tevens vol-
slank. Zijn buik liep spits toe – hier noemden ze dat een toogzweer – , alsof hij ieder ogenblik
kon bevallen.

‘Heren,’ zei die ook. Onmiddellijk gevolgd door: ‘Sylvain!! Godver! Sylvain!!’

Ze vlogen elkaar in de armen, nadat de oude don zich met enige moeite door de uitsparing in

de toogverschansing had gewurmd. De gevierde kunstenaar werd aan die buikspits geregen.

‘Sylvain, verdomme toch!’

‘Georges!’ klonk het dof.

Na wat geklop op schouders en geklets op wangen en schedels begaven we ons eensgezind aan de Picon, de verplichte dronk bij het naderen van Franse grenzen. Aan de muren van café-restaurant De Konijnenweide prijkten vooral paardenkoppen, vergezichten op beemden en weiden en enkele wansmakelijke meisjesportretten. Van enig beeldhouwwerk, klein of groot, was geen sprake. Toch leken Sylvain en de oudere uitbater bovenste beste vrienden te zijn. De zoon trok zich zelfs eerbiedig terug aan de afwasbakken.

‘Ewel Sylvain, dat is nu eens flink van jou. Dat je afkomt. Met Rafaël. En met een schrijver, dedju. Waaraan hebben we dat te danken. Zeg Rafaël, een compliment: ik vind dat jij eigenlijk heel sterk op Sylvains beelden begint te gelijken.’

‘Allez merci, Georges, dan ben ik zeker veel geld waard,’ zei Rafaël. ‘Zolang ik maar niet op een konijn gelijk.’

‘... en de schrijver?’ informeerde Georges, naar mij knikkend.

‘Die bestuurt de wagen,’ zei Sylvain grijnzend.

‘Stardate 07.31-11:38 GMT,’ deed ik dapper.

Ze zwegen even, want in geen enkele van die grote koppen ging er een licht branden. De glazen Picon rezen en dalen – zoonmans had die al ijlings laten aanrukken.

‘Ik hou het logboek van onze tocht bij,’ legde ik uit. ‘Dit is halte 3.’

‘Ah zo.’

‘Georges hier is een oude vriend,’ legde Sylvain plotseling welwillend uit. ‘Hij leerde me paté maken en levert af en toe kippen en konijnen. Eigen kweek.’

‘Aha.’

Ik wist dat Sylvain en Rafaël lekkerbekken en wijnfanaten waren. Vaak namen ze pillen om normaal te kunnen stappen en de messcherpe prikken in hun tenen niet te voelen.

‘En hij schiet ook nog als de beste.’

‘Ha ha!’

‘En de veldoven, Sylvain?’ vroeg de konijnendoder. ‘Hoe staat het met de veldoven? Ga je deze herfst weer een legertje poppen met dikke koppen bakken?’

‘Dat is inderdaad voor de herfst,’ antwoordde de beeldhouwer. ‘Ik moet eerst zelf nog wat afkoelen.’

‘Ribbetjes,’ zei Rafaël plotseling. Hij tuurde naar een minuscule schoolbordje waarop met

krijt en in ouderwets schoonschrift *ribbetjes au volonté* was gekalligrafeerd.

‘Zin in ribbetjes?’ vroeg Georges hoopvol. De jonge don keek op van zijn geplons aan de afwasbakken. Dat was duidelijk iemand ‘die werk zag’.

‘Is de keuken al open? Het is kwart voor twaalf...’

‘Voor jullie altijd. Ja. Ribbetjes? Maal drie?’

We knikten zonder onderling overleg overtuigend.

‘En drie Picons,’ commandeerde Sylvain. ‘Dat was een goed idee, Rafaël. We mogen niet vergeten te eten. De innerlijke mens.’

Rafaël incasseerde een halfzachte plets op zijn schedel. Vader en zoon Konijnenweide lachten hardop. Daarna verdween de zoon naar de keuken, terwijl de vader andermaal de godendrank inschonk van al wie deze levenslustige contreien bezocht, al waren we momenteel even noordwaarts een omtrekkende beweging aan het beschrijven, waar ze wat zuurder keken dan in het zuiden.

‘Het is à volonté, niet au,’ fluisterde ik in Rafaëls oor. De leraar in mij kon het niet laten.

‘Eau?’ fluisterde hij vragend terug.

‘O, niets.’

‘Ik heb je in de krant gezien, Sylvain. En op de streekzender. Waarover ging dat ook weer...’ zei Georges.

‘Ja. Ja ja.’

‘Geen zin om wat in kunst te beleggen, Georges?’ vroeg Rafaël plotseling.

Sylvain gleed prompt van zijn barkruk af, stak zijn handen in zijn broekzakken en stevende op de sanitaire vertrekken af.

‘Eh...’ deed Georges. Hij oogde Sylvain na. Alsof hij in wou schatten hoelang die nog te leven had. ‘Eh...’

Daarna staaarde hij drie seconden lang wezenloos naar de nabije verte van de eindeloze eetzaal.

‘Tja... kunst...’ zei hij dan wijsgerig. ‘Het worden rare tijden. De zaak hier... De vrouw... Ik... De zoon...’

Dat betrof duidelijk een economische mededeling. Balansen.

‘Het is het moment om een Sylvain V. aan te kopen,’ probeerde Rafaël.

‘Een grote meneer, ja...’

‘Ze kennen hem ook in het buitenland. Zijn koppen, zijn honden...’

‘Ja. Dat is zo.’

‘Je kent hem al zolang.’

‘Ja. Dat wel. Dat valt niet te ontkennen.’

‘Waarom zou je dat ontkennen, Konijnemans,’ dacht ik.

‘N-de, n-de.’

‘Wat?’

‘PING-PING’ klonk het onzichtbaar.

‘O, die zijn gereed.’

Gered door ribbetjes.

De jonge don met het zwarte geharkte haar bracht het dode vlees op grote planken.

‘Dat vraagt om een Picon,’ besliste Sylvain, die net teruggekeerd was.

Rafaël en ikzelf vroegen een gewone pint, in verband met het moederschap. Gezeten aan de toog knaagden we aan de ribbetjes, met wat brood en dipsausjes. Vader en zoon keken liefdevol op deze voedertijd toe, tot er enkele middagklanten op kwamen dagen.

‘Je kunt weer over de koppen lopen, Georges. Is het hier altijd zo druk?’

De ogen van Sylvain vernauwden zich tot varkens oogjes. Een bekend signaal.

‘Hm, hm,’ bromde Georges. ‘De Picon begint te werken, zeker?’

We werden verder alleen gelaten door de uitbaters.

‘Ze gelijken erg goed op elkaar,’ merkte ik op.

‘Ja, ze passen alle twee prima in de etalage van een slagerij.’

‘Er zit wel een eeuw verschil tussen die twee.’

‘Het zwart en het grijs hé.’

‘Het is geverfd, dat zwart.’

‘Iedereen heeft zes dubbelgangers op de wereld.’

‘Ze kunnen niet altijd nieuwe modellen blijven maken.’

‘Samen goed voor tweehonderd zestig kilo.’

‘Zeg Sylvain: eerst die rimpeltweeling, nu dat kolossale duo. Heb je nog verrassingen in petto?’

‘N-de, n-de.’

‘Eet maar, Von Ribben Raf.’

We knauwden verder aan de ribbetjes, terwijl stilaan meer middagmensen aan de toog in De Konijnenweide plaats kwamen nemen. De eetzaal zelf bleef een desolate witte woestijn. Vader Georges en zoon Kopie van Georges toonden geen speciale belangstelling meer voor ons trio. Business as usual.

Rafaël nam het stuur na vijf minuten weer van mij over. Ik was ten prooi aan een aanval van hooikoorts. Daardoor kreeg ik onbeheersbare niesbuien, die mijn competentie als autobestuurder danig ondermijnden. Andermaal had ik daarnet een stenen mijlpaal in onze levens kunnen ontwijken.

‘Marc, snotjong,’ verwelkomde Sylvain me op de achterbank. Een fikse boer bekronde deze begroeting.

‘Vooruit met de geit, Rafaël. We hebben geen vliegangst.’

‘Maar waarheen gaat de reis?’ vroeg Rafaël aan de achteruitkijkspiegel.

‘De expo van nieuwe expressionisten in het kerkje van V.,’ verordende Sylvain. ‘En een streekbier bij Pol in de Vier Koningen. En eigenlijk moet ik zeggen: in de In De Vier Koningen. Zo heet het. De titel van het café is: In De Vier Koningen. Ik spreek mijn vier hoofdletters uit.’

‘We zijn mee, Sylvain. We zijn volledig mee.’

‘Subiet moeten we nog het openbaar vervoer nemen...’

‘Waarom?’

‘Te veel sterk water.’

‘Daar bewaar je goed op. Vroeger verzamelden we insecten op sterk water, dat we bij de apotheker kochten. Ze waren dus wel dood.’

Ik was op weg met twee levenskunstenaars.

Ik vervloekte kerken, die als boetezegels het landschap ontsierden of die op centrale plekken als pretentieuze gedrochten in de weg stonden, alsof ze het middelpunt van alles en iedereen waren, maar het bescheiden kerkje in V. mocht er zijn. Vooral omdat er geen ‘missen’ meer werden opgedragen door ‘dienaren van het woord’ in bevleete kazuifels en gekke carnaval-kleren. En je kon er al een beetje de zee ruiken. Zilt.

De rondgang bij de nieuwe expressionisten duurde amper zes minuten. Sylvain ging voorop in een recordpoging om zo kort mogelijke tijd bij elk tentoongesteld werk te vertoeven. Zeven kunstenaars waren met hun recentste oeuvre in het kerkje ondergebracht, ten behoeve van een bepaald segment van de zomertoeristen, zeg maar: de kapitaalkrachtige ouwelui die het bakken in de zon allang verleerd waren of overleefd hadden en des avonds een leuke forel te lande verorberden en misschien, heel misschien de aankoop van een kunstwerkje aan de kust overwogen.

Zeven artiesten dus, en Sylvain liep ze af als een hordeloper, gevolgd door ons, die met toenemende verbazing observeerden hoe hij zelf amper naar de werken keek – een oogopslag, en het was voorbij. Was hij jaloers? Ontgoocheld? Uitgedaagd? In zijn kruis getast? Verontrust? Hij zei geen woord, we konden niets aan hem aflezen, en het was zo voorbij.

‘We komen in het Guinness Book,’ zuchtte Rafaël, terwijl hij zich weer in het moederschip vastsjorde.

‘Patati et patata,’ scandeerde Sylvain vanuit de diepten van ons vervoermiddel.

Het was raden naar de betekenis daarvan.

‘Geef gas.’

We doken weer zuidelijker het binnenland in. De kaap van de middag was inmiddels gerond. Op de schedels van mijn reisgenoten verscheen een derde generatie zweetdruppels.

Bij Pol – hoe kort en krachtig kon een Vlaamse naam zijn – in de (In De) Vier Koningen, in een piepklein dorp als een filmdecor, met kasseien en luiken en een waterpomp, dronken we een donker streekbier bij onze plakken ham met eerlijk bruin brood en scherpe mosterd. Er zat verder geen kat.

Pol dronk alcoholisch bier uit niet-alcoholische glazen, bekende hij ons vlug. Of eigenlijk, zo verbeterde hij zichzelf, verwisselde hij de flessen onderling in de bierkratten. De non-alcoholische goot hij dan stiekem uit. Dat bedoelde hij dus. We mochten daar niets van zeggen wanneer Eliza opdook, zijn vrouw. We keken diep in zijn waterige ogen boven zijn rode gebarsten wangen en beloofden dat we zulks niet zouden doen. Drinkbroeders onder elkaar. Pol beschikte overigens over nog geheimen. Sylvain wist ons nog toe te vertrouwen dat Pol de uitkijkpost was voor een aantal geheimstokers in de omgeving. Bij onraad trad via hem een systeem van signalement, afweer en bescherming in werking. Elke maand leverde hem dat een paar aardige flappen op, die hij bewaarde in een oude werktas in een van de stallingen, want In De Drie Koningen was voorheen een boerderij geweest.

‘Komt ze nog?’ vroeg Sylvain.

‘Ze helpt elke middag in het hoogseizoen, wanneer de eters weer weg zijn. Afruimen, afwassen, je weet wel. En als er pannenkoeken gevraagd worden. Dan ook.’

‘Ik zie geen eters.’

‘En jullie dan?’

Vlak voor onze koffie verscheen inderdaad Eliza, een vrouw onder een stolp van zwarte krullen en ingesnoerd in een keukenvoorschoot met allerlei Lekkers uit de Westhoek op afgebeeld. Ze moest al minstens een uur van onze aanwezigheid op de hoogte zijn geweest.

‘Maar Sylvain! En gezelschap! Dat is een eeuwigheid geleden!’

Eliza klapte eenmaal in haar handen van blijdschap.

‘Kom hier Eliza, dat ik u... ‘

Sylvain sprong fluks op en greep de vrouw stevig vast, zodat ze even boven de grond zweefde.

‘Sylvain! Sylvain toch! En wie is... ‘

‘Rafaël, mijn goede vriend Rafaël. Dat jong geweld daar is Marc. Een gebruiker van het woord. Hij schrijft. En hij leert anderen ook hoe te gebruiken.’

‘Aha. Jullie hebben al gegeten, zie ik?’

‘Lekker biertje was dat,’ knikte Rafaël.

‘En onze ham geproefd?’

‘Ja.’

‘Zet me nu maar weer neer, Sylvain. Of je doet nog een liesbreuk.’

‘Ik zou de hele dag zo met je rond kunnen lopen, Eliza.’

‘N-de, n-de.’

Pol dronk de rest van zijn zoveelste gezond bier op. Even keek Eliza verbaasd naar Rafaël.

‘Tot de n-de macht,’ zei Sylvain grinnikend. ‘Niet op letten. Hij is goed in rekenen.’

Eliza knikte. Ze richtte zich tot mij: ‘Zo, schrijver hé? Je kunt eens over de Vier Koningen schrijven in de krant.’

‘In De Vier Koningen,’ verbeterde Rafaël. ‘In.’

‘Maar ik schrijf niet voor een krant, hoor,’ zei ik tegen al dat Lekkers uit de Westhoek.

‘Ah nee? Detectives dan? Horror? Over de oorlog? Achtervolgingen?’

‘Eh... over alles en nog wat.’

‘Literatuur... gedichten... ‘ legde Rafaël uit.

‘O la la... ‘

‘Onder de maan... ‘ begon Rafaël, ‘schuift de lange rivier... ‘

‘... en over deze trip,’ vulde ik vlug aan. ‘Ik zal over deze trip schrijven.’

Over dat andere beroep van mij zweeg ik maar wijselijk, midden in een mooie zomer.

‘Aha: dus toch over de Vier Koningen!’

‘Dat verdient een borrel!’ riep Pol. ‘Een kleintje voor bij de koffie?’

‘Bah ja.’

‘Rustig hé, Pol,’ maande Eliza aan. ‘Eentje en geen twee. Want je drinkt zelf altijd mee. Met iedereen.’

Pol stak met onbekommerde pretoogjes zijn leeg vals glas bier omhoog en wees er uitdrukke-

lijk naar: ‘Ik ben toch goed bezig, vrouwmens?’

‘Eén neutje!’ zei ze dreigend. ‘Niet meer!’

‘Ja, we hebben al wat gedronken,’ bekende Rafaël ootmoedig. ‘... en we zullen er nog drinken.’

‘Openbare vervoering,’ hoorde ik Sylvain mompelen.

We vielen wat stil bij de koffietafel. De vroege namiddagwarmte drukte op ons. De tocht der giganten eiste zijn tol. Eliza moest in Sylvains bil knijpen om te beletten dat hij helemaal in slaap viel. Aan Rafaëls beeld en gelijkenis ontsnapte een snurk. Er kwam uiteindelijk toch een tweede cognacje van.

‘We hebben nu toch wat gegeten hé.’

‘Het kan geen kwaad.’

Een plets van Sylvains vlakke hand op de schedel van Rafaël gevolgd door eenzelfde actie ter hoogte van de kont van Eliza vormde het vertreksein. Drie Koningen verlieten Vier Koningen.

‘Ik zou wel met jullie meewillen,’ zei Pol.

‘Ja, dat zou je wel willen,’ sneerde Eliza.

‘Ik zou zelfs jullie chauffeur kunnen zijn!’

Pol wees andermaal naar zijn lege glas op de toog.

‘Ja ja. Je hebt ondertussen ook alweer twee cognacs binnen. En misschien heb je stiekem al aan de fles gelurkt, achter de toog. Ik ken je.’

‘Dan zijn we met vier koningen.’

‘Ha ha ha!’

‘Allez: als ik nu een paar uurtjes...’

‘Geen sprake van!’ onderbrak Eliza fel.

Sylvain eleveerde Eliza eerst nog even uitvoerig vooraleer we echt vertrokken, zodat al haar frontale Lekkers uit de Westhoek zich tegen zijn eigen voorportaal aan schurkte.

‘We gaan paling kopen,’ kondigde hij in het moederschap aan.

Ik was op weg met twee lekkerbekken.

De Meiboom was ooit een boerenherbergje geweest. En een ‘boerhofke’. Het lag langs een drukbereden secundaire weg naar de kust, in de voortuin van de polders. Je moest het verval- len pand van achteren benaderen. De voordeur was voor eeuwig gesloten. Dan trof je twee zwijgzame bejaarde broers, hun zus en een grote koelkast aan in een keuken die ook woon- kamer was geworden. Daar kon je iets drinken. En verse paling kopen, gevangen ergens in

geheime waterlopen tussen beemden en landerijen. De broers, stilgevallen kleine boeren, visten eigenhandig op die palingen. Hun zus verkocht lauw bier aan wie de weg hiernaartoe wist. Grommend en kuchend zaten we met een fles bier om de keukentafel geschaard. De drie ongetrouwden, oude bekenden van Sylvain, keken benieuwd toe hoe we niets deden en bijna niets zegden. Zelf mompelden ze af en toe iets. Hun mond bleek een moeizame eindstreep te zijn. De broers torsten dikke kale koppen tussen hun schouders. Het zou secuur werk vragen om hen op te hangen. Hun handen waren te groot voor hun lijven, die te dun leken voor het werk dat ze al die jaren verricht hadden. Ik probeerde de zeven verschillen tussen ze te detecteren.

Angèle legde een doorzichtige plastic zak op tafel, met daarin de palingen. Ze kronkelden nog zwakjes.

‘Voilà Sylvain. De paling. Levende-vers.’

‘De paling,’ herhaalde Sylvain.

‘Hoeveel, Angèle?’

Angèle beeldde op haar vingers een bedrag uit en Rafaël tastte fluks naar zijn portefeuille.

‘Het is hier druk aan het worden,’ zei Sylvain, harder dan gewoonlijk, nadat hij zijn keel leeg geschraapt had om zijn lijzige stem vrije doorgang te verlenen. Hij knikte vaag naar de straatkant. De beide broers beaamden dit brommend. Ik dacht eerst dat hij weer een wrange mop aan het fabriceren was.

‘Ze gaan nog een autostrade bij leggen,’ zei Cyriel.

‘Nee: ze gaan de weg verbreden,’ zei Camiel.

‘Er hangen overal zwarte vlaggen, zie ik,’ zei ik.

Eindelijk kon ik me mengen in de debatten. De oude Angèle glimlachte naar mij.

‘Eet je graag paling, jongen?’

‘Ja ja.’

Niemand polste verder naar een verklaring voor mijn aanwezigheid. In Cyriel en Camiel herkende ik wel de befaamde koppen van de beeldhouwer Sylvain V. Ze zwegen al net zo hard. Ze hadden iets voorwereldlijks. Het prefix ‘oer’ werd in dat verband vaak gehanteerd door sprekers op vernissages. Even werd ik bezocht door een onbestemde treurnis over hoe alles van een oude wereld aan het verdwijnen was. En over de voldongenheid van leeftijd die plotseling ouderdom was geworden.

De palingen bewogen niet meer. Het bleef ook stil in de wandelgangen van dit parlement. We verlieten De Meiboom met achterlating van drie halfvolle flessen lauw bier.

‘Heb je ze zien zitten?’ vroeg Sylvain.

We knikten.

‘De ongeringden.’

We knikten.

Het legertje mensen en honden dat de keramisch beeldhouwer in zijn lange carrière al tot leven had gewekt, was heel herkenbaar. Zo herkenbaar dat er ook geplagieerd werd. Door mindere talenten. En vooral door het leven zelf. ‘Der Mensch, aus Erde geformt’. Zoals ooit de kop luidde van een reportage over het oeuvre van Sylvain V. in een Duits kunstmagazine. In hun onbehouwen poses hadden zijn figuren iets perfects en iets waardigs. Hun kleihoofden waren basale koppen geworden. De staande honden aan hun voeten waren ‘gewarig’. Van zowel de mensen als de dieren ging een weten uit dat verder strekte en dieper reikte dan kennis. Iets prehistorisch. Er werd vooral gezwegen en gemurmeld, achter die moeizame eindstreep van de mond. Aan het atelier van de kunstenaar hing een opschrift met onder andere de volgende regels, aan een dichter ontleend: *‘Ik steek mijn neus in de vier winden/Het is een geur die gij moet vinden’*.

Waarom had Sylvain anders een schrijver op zijn tocht meegenomen?

We verwelkomden onze eerste dronkenschap met opgerolde hemdsmouwen, onbeheerst gefluit, vals gezang, open ramen en een ontspannen elleboog naar buiten. Van wapperende haren was alleen bij mij nog sprake.

‘Ruimt nu de baan alwaar wij gaan...’

‘Onder de maan schuift...’

Rafaël, die nu aan het stuur zat, dirigeerde met zijn vrije rechterhand zijn eigen declamatie.

‘Helemaal, Rafaël!’

‘N-de, n-de.’

‘Het bootje kantelt!’

‘Uitkijken!’

‘Hozen!’

‘In de lange rivier met palingen!’

‘Uitkijken, zei ik!’

‘Hosanna!’

Het moederschap belandde even in de berm. Met naargeestig gedruis en geruis maaide de voorstevens onbedoeld wat hoogstengelige grassen en planten weg. De walmen van dit onver-

wachte manoeuvre woeien de auto binnen. Ik niesde tweemaal knoerthard. Net voor – alweer – een oude stenen mijlpaal kreeg kapitein Rafaël zijn vehikel weer op de weg.

‘Dat was op het nippertje.’

‘Pff... ‘

‘De RAF is een aas!’

Stardate 07.31-15:01 GMT bleef het nog even dertig seconden doodstil in de buik van het moederschip. We moesten even bekomen van de uitschuiver. Ten jare 1987 was er gelukkig nog niet zoveel verkeersblauw op straat. We zondigden immers permanent.

‘Onder de maan schuift de lange... ‘

De dichter Arnold in W. sprak een soortement Tweedehands Algemeen Geschaafd Nederlands. Zijn g’s-naar-beneden wentelde hij halfzacht schrapend in de boerenboter; zijn h’s-naar-omhoog blies hij rochelend als een koffiezetapparaat na vervaldatum aan. Hij aapte bijwijlen ook het Onvlaamse Nederlands na. In zijn gedichten heerste nogal wat gezwollen adjectiviteit, die haaks stond op het schriele lijfje van deze verzensmeder.

Maar de beeldhouwer Sylvain hield van het woord, zei hij. En de ambtenaar Rafaël kende Melopee vanbuiten. En beiden koesterden een zoet geheim met een bittere nasmaak: de dichter hield ook van een glas. Dus togen we naar de gerenoveerde pastorie te W., waar de bevriende poëet Arnold woonachtig was. Voorheen was hij bibliothecaris geweest, thans stond hij geboekstaafd als gesubsidieerd kunstenfestivalorganisator. Poëet was geen echt beroep in Laag-Vlaanderen. Al beweerden sommigen van wel.

De vrouw van Arnold begroette ons verrast en hartelijk. Het was Beatrijs. Graag Beatrijs. Niet Bea.

Het was mijn tweede heiligenbeeldje die dag. Na de gewatteerde gade van de goudsmid maakte ik nu kennis met een blondgeweeste zielzuivere dichterseega. Ik verklaarde haar terstond heilig, gegeven het feit dat ze het kon opbrengen met een poëet die in vele talen sprak in een pastorie te gaan hokken.

Waarschijnlijk had de dichter Arnold ons al door een van zijn vele pastorieramen aan zien komen. Ook ons halfdronken kabaal en de dichtslaande autoportieren moeten zijn aandacht getrokken hebben. Toen we binnengeleid werden door Vrouwe Beatrijs, zat hij immers ingetogen en geconcentreerd in een lijvige bundel Franse poëzie te lezen. Met een te late ruk van zijn belezen hoofd keek hij op. Zijn begroeting getuigde niet van echte verrassing, hoezeer hij ook zijn best deed. Toch veerde hij uiteindelijk uitgesteld enthousiast overeind. Dat gebeurde

fluks, want hij mat amper 1 m 66.

Arnold was een klein schriel mannetje dat bij voorleesbeurten netjes zijn bundeltje gedichten open gespreid omhoog hield, zodat de voorste rijen het embleem van de uitgeverij op het boekenrugje konden zien, want hij ‘zat binnen’ bij een ‘grote’ Nederlandse uitgeverij. Wat eigenlijk betekende dat er 58 exemplaren meer van zijn bundeltje gedrukt werden dan bij een kleinere uitgeverij. Dat had hij te danken aan zijn statuut als organisator van kunstmanifestaties in de streek, waar wel eens dichters het podium beklommen. Het kereltje was bekend geworden. Arnold kwam gewoonlijk net iets te laat op letterkundige afspraken, waarna hij zich met een ernstig gezichtje naar voren wurmde. Hij had altijd al poëzie met wat drank gemixt. Gematigd. Regelmaat.

‘Wat willen jullie drinken?’ betref dan ook zijn allereerste mededeling.

‘Dat is een stafrijm, Arnold.’

‘Hi hi! Nee, serieus: wat willen jullie... ‘

‘Ook genoemd: een alliteratie. Zoals in de Koperen Ketel.’

‘Ja, of de Klaterende Koffiekan.’

‘Niet overdrijven hé.’

‘Arnold: je kent Marc ook?’

‘Maar ja!’ deed Arnold. Hij legde dat niet verder uit. Maar kennen deed hij me natuurlijk. Ik had in een verder verleden wel eens een recensie over een van zijn bundels gepleegd, met gemengde gevoelens, toen ik nog diverse vadermoorden voor de boeg had.

‘Dag,’ knikte ik. ‘Mooi huis.’

Ik kon me niet van de indruk ontdoen dat er nog een pastoorsreuk hing. Er lagen een dertigtal boeken horizontaal op elkaar gestapeld onder de salontafel. Te symmetrisch om waar te zijn.

‘Hommel,’ zei Rafaël. ‘Dit is toch dé streek van het Hommelbier hé? Kweken ze hier geen Hommel?’

‘Hommeles!’

‘Vier Hommel!’ kraste Arnold half bevelend. Het klonk als ‘fier chommel’.

‘Vier maar?’ interpeleerde Beatrijs voluit.

‘Eh... ‘

‘Kijk: er zijn plotseling geen woorden voor de dichter,’ zei ze. Ik verklaarde Bea meteen nog heiliger.

‘Arnold: we komen al van ver, we gaan nog ver, en we hebben dorst,’ oreerde Sylvain.

‘Hommel is goed. Hop! Hop!’

‘Kijk jij, Trijs, voor... ‘

‘Ja ja.’

‘Wat ligt er daar allemaal onder je tafel, Arnold?’ wees Sylvain met voorbedachten rade.

‘O, de grootste dichters.’

Dit klonk als ‘chrootste diechters’, een soort Onvlaams dat in grote metropolen werd gesproken, richting Duitsland.

‘Maar ze liggen allemaal plat. Op elkaar.’

‘Ha ja... ‘

‘En hoe is het met jouw gedichten? Liggen die er ook bij?’

Arnold kuchte geheimzinnig.

‘Ziek?’

‘Nee, nee.’

‘Wel?’

‘Onder de maan... ‘

‘Hou op, Rafaël. We zijn te gast bij een echte dichter. En grote dichters. Onder tafel.’

Trijs kwam eraan met vijf Hommelbieren.

‘Ah, je drinkt mee.’

‘Voor een keer dat je opduikt, Sylvain.’

Ze pootte de kelken op de salontafel neer. Arnold kuchte nu weer, uitdrukkelijk. Daarna verkondigde hij, plechtig als een prekende priester, in dat tweedehandse geschaafde taaltje van hem:

‘Ik... heb... vannacht... een... gedicht... geschreven.’

‘O?’ deed de zielzuivere verwonderd. Ze schonk de Hommelbieren in. ‘Daar heb ik niks van gemerkt.’

‘Had je de nachtploeg, Arnold?’

‘Ha ha!’

‘Het liep al tegen de ochtend, eigenlijk.’

‘Ah. Zo. Het kriecken. Declameer het maar eens, dichter,’ commandeerde Sylvain.

We hieven onze glazen, tikten en namen een slok. De Picon, de ribbetjes, de ham, het streekbier, de cognacjes en het halve lauwe bier hadden ons dorstig gemaakt. We zonken terug in de pastorale kussens, terwijl de schriële verzenmaker voorover boog.

‘Komaan, dichter.’

‘Vooruit dan,’ zei Arnold, een heel klein beetje tegen zijn zin, maar bovenal in blijde verwachting. Uit zijn borstzak haalde hij langzaam een netjes opgevouwen blad papier. Daarop ontvouwde zich in regelmatig schoonschrift een tekst die het uitzicht had van een gedicht. We

keken gebiologeerd toe.

‘Lezen?’

‘Lezen.’

Het onvermijdelijke brilletje kwam tevoorschijn.

‘Ik lees het gewoon voor hé.’

‘Ja ja.’

‘Je moet het niet uitbeelden. Lees nu maar.’

‘Het heeft nog geen titel.’

‘Dat is ook geen probleem.’

‘Die komt altijd achteraf.’

‘Ja ja.’

Dat zij de oude nachten

weet om te spinnen

- katten vluchten krols -,

bedenkster van mistboom

en behoedster van schroom.

Uit deze klamme lakens waden wij

het helle daglicht tegemoet,

wijl de zon gloedvol met losgeld gooit.

In lauwe nachten vindt zij

weer het maanlicht kostbaarder.

Daarom hou ik een geheim handvol

zachtgroene hoop klaar.

Even bleef het stil.

Bea en Trijs staarden naar de beemden en landerijen die zich achter de ruime ramen uitstrekten. Frankrijk lag hier op een steenworp.

‘Het rijmt niet hé.’

‘Nee.’

‘Maar wat hebben jullie echt uitgespookt vannacht, Beatrijs?’ opperde Rafaël dan.

‘Hi hi.’

Weer bleef het even stil.

Er werd gewacht op een reactie van de grote beeldhouwer die zo van het woord hield.

‘Maar... ‘ zei Sylvain eindelijk. ‘Maar... ‘

‘Ja... ?’

Sylvain verhief zijn stem wat: ‘Maar waar zit verdomme het sociale aspect??’

Arnold keek hem verbouwereerd aan. Zijn brillenglazen flikkerden in het zonlicht.

‘Eh?’

‘Je hebt me goed gehoord.’

‘God... ver... domme!’ deed schriële Arnold. Met gespeelde woede kneedde hij terstond het blad tot een prop, stond op, opende de klep van de sierkachel en mikte het onsociale gedicht erin.

‘Daar!’

‘Allemaal goed en wel,’ mompelde Sylvain.

‘Wat nu weer?’

‘N-de, n-de.’

Ikzelf tuurde naar de parketvloer. Zijkijkend merkte ik hoe Beatrijs tot driemaal toe van haar bier nipte.

‘N-de, n-de. Onder de maan... ‘

‘Nog iets?’ drong de dichter aan.

‘Die kachel brandt verdomme niet!’ zei Sylvain.

Toen konden we weer lachen. Bevrijd grepen we naar ons glas. De dichter zonk met een groene glimlach achterover in de kussens. Maar geen van de vijf huidige drinkgezellen vertrouwde nu nog de ander. Een sfeertje een pastorie waardig. Sylvain combineerde het talent van inspirator, aanstoker, kunstenaar, sit-downcomedian, en klootzak. Dat alles tegelijk. Ik hoopte echt dat hij nu zijn keel niet zou schrapen teneinde een kwak van zijn speeksel op de parketvloer af te vuren.

‘We zijn vandaag al in een ontwijde kerk geweest,’ merkte Sylvain op. ‘En nu zitten we in een pastorie met grote dichters die platliggen en een gedicht in een kachel die niet brandt. In volle zomer.’

‘Wat gaan we daar aan doen?’ vulde Rafaël als op bevel aan.

Die twee kenden elkaar door en door. Twee handen op één buik. Ze mochten op elkaars kop kletsen.

‘Hop!’ deed Sylvain. Hij liet zijn hand halfzacht op de bleke dij van Beatrijs vallen, die naast hem zat.

‘Vannacht... ‘ begon hij.

‘Nog een Hommel, Sylvain?’ onderbrak ze strategisch.

‘Voor een keer dat we opduiken, Bea... Trijs... ‘

‘Iedereen nog een Hommeltje? Hopla!’

Iedereen knikte. Beatrijs sprong op.

‘Vrienden... ‘ zei Arnold. Maar daar bleef hij steken.

‘Vrienden... ‘ herhaalde hij. ‘Wees welkom. Op... op de beelden... beeldschone beelden... op de aarde... de klei... op het woord!’

Hij hief zijn leeg glas.

‘Proost, poëet!’

‘Marc: iets op stapel staan?’

Arnold had mij plotseling uitverkoren als aanspreekpunt. De dunne dichter wendde zich tot mij, minor poet bij een uitgeverij die aan de beademingsapparatuur van Vadertje Staat lag. Ik haatte die uitdrukking als de ziekte. ‘Ik heb iets op stapel staan’ was de openingszin van de luiaards en de modieuze minimalisten die een orgasme veinsden van het wit rond een zuinig gedicht op een vel papier en de mond vol hadden over ‘schrappen’, huilebalkend op kringlooppapier.

‘Eh... nee... Er zit niets beduidends in de oven.’

‘Niets in de pipeline hé... ‘

Nog zo’n voltreffer.

‘Nee.’

‘Je schrijft toch, hé?’

‘Ja, ik schrijf.’

Met deze heilige bekentenis volstond ik. Ik voelde een instinctmatige afkeer voor dat slijmjurkje dat in zo’n pastoraal pandje woonde. Zijn dweperigheid en onderdanigheid ten opzichte van Sylvain – zelfs bij de niet-aangebrande kachelscène – was stuitend.

‘Groot-groter-grootst. Wie is er de grootste dichter?’ opperde Sylvain, duidelijk met de bedoeling olie op het vuur te gieten.

‘Onder de maan schuift de rivier... ‘ dirigeerde Rafaël.

‘Je hebt ‘lange’ vergeten!’

‘On-de, on-der, n-de, n-de.’

‘Tja,’ zei de letterkundige Arnold weifelend. De verse Hommels rukten aan.

‘Mag het in hetzelfde glas?’

‘Zeker dat, Bea.’

‘Trijs, Beatrijs.’

‘Trijs, Beatrijs. Wie is de grootste... ‘ Sylvain, reeds aardig beschonken, hield het vol.

‘De lat is voor iedereen even hoog... laag... De lat ligt plat... Kijk naar al die grote dichters hier onder de tafel... Horizontaal... Ze liggen onder tafel.’

Arnold werd niet meer geacht op de vraag te antwoorden.

Ik was op weg met twee kloothommels.

Laat middaglicht doorstraalde de pastorie en deed onze kelken hopen op goudkleurig oplichten. Om de haverklap werd de sanitaire afdeling bezocht. Toen dribbelde plotseling een middelgrote flubberige hond binnen.

‘En dat is Abel. Abel: zit!’

‘Ah!’ deed Sylvain. ‘De huishond!’

‘We hebben hem nog niet lang. Hij moet hier nog wennen. Vooral buiten... ‘

Zowel Sylvain als Rafaël kwamen overeind om het dier een stevige aai te geven. Hierbij werd een glas omgestoten; er vormde zich een eilandje hopen over de eerste verdieping vlak boven de slapende dichters. Het eilandje breidde zich al snel uit tot een rustend exemplaar van Vlaanderens kwaliteitskrant.

‘O, verdomme.’

‘’t Is niks.’

‘Hier, Abel!’

‘Niet erg.’

‘Er was niet veel meer in.’

‘Abel!’

‘Ik breng een nieuwe.’

‘Heb je een vod?’

‘Abel! Abel!’

Blijkbaar was de tuin voor de trouwe viervoeter Abel alsnog volstrekt verboden terrein. Door de consternatie rond het Hommelglas waren enkele deuren open blijven staan. Abel was plotseling foetsie. Dat betrof zo te zien een onrustwekkende verdwijning. Arnold en Beatrijs sprongen ijlings op.

‘De keukendeuren!’

Dat klonk als: ‘Te wapen!’

‘Hij zal weglopen!’

‘De veranda!’

‘Verdorie!’

Ze haastten zich naar buiten.

‘Kom,’ gebod Sylvain, terwijl de pret in zijn varkensoogjes oplom.

We namen nog een haastslok en doken gezamenlijk een tuin in die we nog nooit hadden gezien.

Orale poëzie in de lusttuinen van de dichter Arnold – het leek meer op menselijk geblaf, in alle toonaarden.

‘Abel!’

‘Abel!’

‘Abel!’

Hoe meer zijn naam gescandeerd werd, hoe definitiever het beest leek te verdwijnen.

De warmte van de laatste julidag was al ouder aan het worden en werd hitte en gloed. We liepen wat dooreen in een denkbeeldige doolhof die het ontsnapte hondenbeest Abel achtergelaten had. *Het is een geur die gij moet vinden...* Sylvain en Rafaël zegen zwetend neer in gestreepte tuinstoelen. Ikzelf duwde her en der nog wat struiken opzij, al had ik niet het flauwste benul van hoe ik de voortvluchtige in het nauw zou drijven of – godbetere het – vast zou pakken. Beatrijs trok weer naar binnen, vermoedelijk om de Hommelsporen op de salontafel te behandelen. Arnold kwam wapperend met zijn armpjes uit een bosschage in zijn aards paradijs tevoorschijn.

‘Hij is het hier nog niet gewend. Hij mocht niet buiten. Verdorie toch...’

‘Zit hier een gedicht in, Arnold?’

‘N-de, n-de.’

‘Noem hem maar Kaïn, de vluchteling.’

‘Hij zal straks wel ka-jieten als ik hem vind!’

En zo eindigde onze pastorale visite in de latere namiddag aan de bekende dichter A. in W. een beetje in mineur. We trokken zelfs niet eens meer naar binnen om de resten van onze hophommels te degusteren. We beschreven een omtrekkende beweging om het huis heen en reden kermend, blaffend, kajietend en keffend het stille grensdorp weer uit. Mensen die op beelden van Sylvain geleken, keken ons afkeurend na.

‘Honger,’ deelde Rafaël mee. Hij trok de hemelsblauwe zakdoek weg die hij om zijn schedel had geknoopt. ‘En uitgedroogd. Ge-de-hy-dra-teerd.’

Hij had ook een zoon die onlangs dokter geworden was.

‘Hap straks een stuk uit de maan. De maan is van kaas gemaakt.’

‘En de rivier van bier... ‘

‘Papier hier – voor de dichter schier.’

Het moederschip – met mezelf aan het roer – vulde zich tot de nok met gelul.

‘De dichter kreeg het warm.’

‘De dichter kreeg het op de heupen.’

‘Trijs op de heupen.’

‘Bea bestierf het bij-na.’

‘Waar men gaat langs Vlaamsche wegen... ‘

‘... komt men de grootste dichters tegen.’

‘Ruimt nu de baan alwaar wij gaan... ‘

‘Ik... heb... vannacht... in... mijn... bed... geplast... ‘

De pret kon niet op; de oude heren bleven er bijna in. Ze troonden nu naast elkaar op de achterbank en voerden om de haverklap met hun vlakke hand aanvallen uit op elkaars schedeldak, de achterbaksels. Bijwijlen hoorde ik een stevig PLETS, maar ik had ondertussen ook alle moeite van de wereld om ons vehikel tussen de toegestane lijnen te houden.

‘We moeten binnenkort eens water drinken,’ verordende ik stoutmoedig.

‘Volg de neus van de auto, en gij zult water vinden!’

‘... de lange rivier ... ‘

‘Paul van Wieookweer?’

‘Paul is gedehydrateerd.’

‘Maar hij was de grootste!’

‘Niet die schijtlijster van een Gezelle.’

‘Hela manneke!’

‘Ik wil gezwellig zwelgen in puur water... als een schrijverken.’

‘Jongens toch!’

‘Ik moet pissen.’

‘Ik ook.’

‘In Flanders’ Fields.’

‘Ik volg die neus... maar waarheen?’

‘Ik... heb... vannacht... een... scheet... gelaten... ‘

De heren hadden de grootste lol terwijl het moederschip naar veearts P. in het dorp S. dieselde.

Ik was op weg met twee onnozelaars.

Sylvains bekommernis om de dieren was bekend. Hij slachtte ze met liefde en maakte er paté van. Vele kunstminnende vernissagebezoekers kenden zijn honden uit keramiek. Er liep een geit te mekkeren in een weijtje vlak bij zijn atelier. Hij was een dusdanig liefhebber van foie gras dat hij er zelfs eigenhandig Moeder De Gans voor zou vermoorden. Over hoenderen sprak hij in termen van coq au vin en vol-au-vent.

Hij gaf me aanwijzingen om tot bij zijn vriend de veearts te geraken. Die waren niet echt helder, zodat we een halfuur lang overbodige kilometers aflegden.

‘Vicieus, we zijn vicieus bezig,’ constateerde Rafaël-van-de-lange-rivier. ‘We rijden op een onzichtbaar rondpunt, voor het blote oog onzichtbaar.’ Een mep legde hem het zwijgen op. Bovendien was het dorp S. bijna hermetisch afgesloten door wegenwerken, ten prooi aan de logica van Vlaamse verkeersleiders-te-gronde. De gehuchten in deze lage streek lagen ook heel ver uiteen. Maar de weidsheid van de landschappen hield wel een stukje beloning in zich. Herhaaldelijk slaakten mijn medepassagiers kreten van bewondering. En af en toe bereikte mij van op de achterbank een welgekozen bijvoeglijk naamwoord.

‘Schitterend!’

‘Indrukwekkend!’

‘Ongezien!’

Omstreeks valavond stegen we eindelijk bij de veearts af. Pierre kwam al onmiddellijk zelf het erfje van zijn gekalefaterde boerderij op gedribbeld, gevolgd door twee ongeïnteresseerde katten met overgewicht.

‘Hoog bezoek! De drie koningen! In eigen persoon!’

‘Pierre,’ constateerde Sylvain droog.

Daarna vlogen ze elkaar net niet wurgend in de armen. Na deze worsteling werden we aan elkaar voorgesteld.

Even later zaten we in een koele voorkamer rond een fles champagne geschaard. Er moest met schuim gevierd worden dat wij er waren. Bovendien, en dat tot ons groot genoegen, bevond zich Els in ons gezelschap, de adembenemende metgezellin van de beestengenezer. We hadden het over een collega van Pierre, over hormonen, over paardendoping en over de gevangenis in I., hier niet ver vandaan, waar er elke donderdagmiddag koeientong op het menu stond. Vandaar de bekende uitdrukking hier te lande in deze lage streken: ‘Hij is koeientong gaan eten in I.’

Het avondzonlicht tuimelde door een raam pardoes op de gekruiste billen van Els, die daar door nog bruiner leken dan daarnet.

‘Hoe lang kan een paardenlul zijn?’ hoorde ik Sylvain vlak naast mij mompelen. Even had ik er weer spijt van dat ik mee op tocht was met deze klootzak.

Na de eerste dronk volgde weer wat schedelgeklets tussen Rafaël en Sylvain. Ze spaarden elkaar niet en gingen tot op het randje. Even meende ik Rafaël kort te zien wenen, nadat een plets te hard was aangekomen. Het kon ook een uitbarstinkje van champagnevreugde zijn.

‘Dus jullie zijn... op tocht... zomaar,’ zei Pierre voor de derde keer.

‘Een queeste,’ knikte Rafaël. ‘We moeten en we zullen het vinden. Morgen wordt het augustus. Een kantelmoment, dat is wat we beleven.’

Sylvain rochelde en mikte een kwakje speeksel op de houten vloer. Niemand protesteerde. Maar de ogen van Els spraken boekdelen. Het was eruit voor hij het had kunnen beletten. En het was geen zicht. Hij zette er zijn voet op. Zijn Italiaanse rechterschoen. Weg imago van sexy vijfenzestiger met het kransje aaibare krullen als een kroontje om het hoofd en het lichaam als een kathedraal.

Els ontvouwde haar goddelijke benen en vuurde een dodelijke oneliner af:

‘Haal ik een dweil?’

Er viel een eeuwige seconde benarde stilte.

‘En... waarheen gaat de reis hierna?’ informeerde Pierre dan vrolijk.

‘O...’ deed Sylvain. ‘Mm... in B. moeten we afstappen om patrijs te eten in het restaurantje van Lucien. Of nee, het is het seizoen niet. Ze schieten nog niet. Duif misschien. Iets dat vliegt. Duif is kloek. Of lam. Hij heeft altijd lam. En we moeten zeker nog Daisy opzoeken.’

‘Daisy?’

‘De dochter van de moeder van... De coiffeuse die... Verdorie... Eh... Mijn vrouw is geboortig van...’

‘Geboortig?’ papegaaide Els scherp. ‘Zeggen ze dat?’

‘Ik zeg dat. Nu. Geboortig.’

‘Oké.’

‘Mijn vrouw is... geboortig van hier in de streek. Haar coiffeuse is... was... de moeder van Daisy. Dus: Daisy is de dochter...’

‘... van haar moeder,’ besloot Rafaël. ‘N-de, n-de.’

Dat kwam hem andermaal op een schedelaanval te staan.

Het Daisy-epos liep vast. We begonnen door elkaar te praten. Els haalde met tegenzin nog een fles champagne; tegen vier mannen moest ze het onderspit delven. Ik keek naar een hoek van de kamer, eerder een zaal, waar in een reusachtig cognacglas een bleke onderwaterkikker rond

peddelde. Het dier had afschuwelijke klauwen en wou er per se uit. Waarschijnlijk was het waanzinnig geworden in zijn gevangenis van glas. Gelukkig lag deze biotoop niet in het schootsveld van Sylvain.

‘Je mag met ons meegaan,’ hoorde ik Sylvain tegen Pierre zeggen, maar ik zag onmiddellijk daarna Els zeer beslist van nee schudden, terwijl ze de verse fles op tafel zette.

‘Geen dode duif voor mij,’ zei ze tegen niemand. ‘Wie wringt dat ding hier open zonder te morsen?’

Van de vier mannen die naar ‘het ding’ grepen, won Rafaël. De verscheurder van telefoongidsen had de eer te ploppen.

Het bezoek aan de veearts verliep warrig. Sylvain leek de draad kwijt te zijn. Rafaël had zich ter hoogte van zijn schedel afwerend opgesteld, waardoor hij permanent een krampachtige houding aannam. Iedereen zei wat en niemand luisterde en iedereen luisterde naar niemand die niets speciaals te melden had. Gebabbel. We hadden wellicht al de paardenbril van onze tweede of derde dronkenschap op.

‘We moeten eens afspreken om deze winter te gaan eten,’ stelde Pierre voor.

Zonder dat de anderen het merkten, trok Els een vies gezicht naar mij. We hadden een tijdelijk verbond. En er zou des winters niet samen gegeten worden door dit gezelschap.

‘We zullen bellen.’

Met een groter cliché kon Sylvain geen afscheid nemen. Als een slak had hij ook sporen achtergelaten.

Drie, vier veldslagjes op schedelplaatsen later troffen we onszelf aan in De Koekoek, het restaurantje van Lucien op het platteland rond het comateuze dorp B. We zouden nu eens ‘echt’ eten. Het eethuis, omkranst met bosschages, lag zo afgelegen dat je zelfs nergens in de omtrek een kerktoren kon ontwaren.

Op dit vroege avonduur zat er alleen een bejaard koppel met een aperitief in smalle hoge glaasjes en een wachtbordje hapjes stug tegenover elkaar te zwijgen. Vermoedelijk waren ze gestoord en boos om onze luidruchtige inval. Maar ze konden ook opgelucht zijn en van de gelegenheid gebruikmaken om aan hun bouwvallig huwelijk te werken, dacht ik zo. De begroeting verliep wederom hartelijk. Lucien geselde zichzelf uit pure vreugde als een flagellant herhaaldelijk met zijn keukenhanddoek op zijn rug. Helaas had hij geen duiven in de aanbieding. Bij een fles Zuid-Afrikaanse rode wijn met de eigenaardige naam ‘Remhoogte’ bespraken we met hem en zijn vrouw en chef-kokkin Maddy wat we zouden eten. We kwamen uit op foie gras gevolgd door iets van het lam. Had Lucien lam? Hij had lam. Ook des zomers.

Lam was altijd goed.

‘Jullie theewater staat precies al behoorlijk hoog,’ constateerde Maddy. ‘Een flinke hap zal deugd doen.’

Het zwijgzame koppel begluurde ons steeds, wellicht ontevreden met de uitgebreide aandacht die ons te beurt viel. Even schraapte een van hun stoelen met de poten over de vloer.

‘Godverdomme, Lucien,’ riep Sylvain halfluid, ‘mogen er hier scheten gelaten worden in De Koekoek?’

Verbolgen staarden de oude gasten weer in hun wachtbordje. We waren geen partij voor hen.

‘Maar Sylvain toch!’ antwoordde Lucien, hard genoeg opdat iedereen het zou horen. ‘Sorry mensen: een grote kunstenaar, maar hij meent het niet. Een vergissing.’

En dan vervolgde hij, fluisterend voorovergebogen: ‘Dat daar is een oud-burgemeester van P., de stad waarmee ons B. gefusioneerd is. Met zijn vrouw. Een liberaal met veel poen.’

‘Remhoogte, Sylvain,’ zei Rafaël, terwijl hij zijn glas hief. Ze tikten hard.

‘Het is beslist, heren vleeseters?’ vroeg Maddy. ‘Driemaal foie gras, driemaal de koteletjes van het lam?’

We knikten. Maddy verdween naar de fornuizen en Lucien hield zich bezig achter de toog.

Onderweg daar naartoe vezelde hij nog vlug wat tegen de oud-burgemeester en diens vrouw.

Ze knikten vaag en gluurden nog één keer afkeurend in de richting van onze tafel.

‘Als ik ze teken, dan zal het alleen hun ruggen zijn,’ zei Sylvain. Hij had de gewoonte om op servetten te schetsen bij zijn tochten doorheen de horecasector. ‘Ze kunnen mijn rug op.’

‘Ga je ze tekenen?’

‘Geen denken aan.’

‘Misschien hadden we ribbetjes als voorgerecht moeten nemen,’ opperde Rafaël. ‘We hebben die nog niet gehad vandaag.’

Even zwegen we, verwonderd over die uitspraak, zijn gezicht op sporen van humor onderzoekend, nieuwsgierig naar verdere uitleg, die misschien op een gigantische mop uit zou draaien.

Er volgde echter niets meer. Rafaël was een beetje het noorden kwijt.

‘Meen je dat nu?’ vroeg ik, toen een volle halve minuut verstreken was. Hij antwoordde niet, maar volgde met zijn bolle blikken twee houten planken met op elk een piano ribbetjes die Maddy voor zich uit torste richting oud-burgemeester.

‘Aha,’ deed ik.

‘Ribben, Raf, De Konijnenweide,’ zei Sylvain.

‘Ja.’

‘Von Ribben Raf.’

‘Ha ha.’

‘Op welke hoogte precies moeten we nu remmen?’

‘De hoogte van het theewater misschien?’

‘Ik pas.’

‘Ik pis.’

‘N-de, n-de.’

‘Nee: ik moet echt plassen.’

Ik was op weg met twee zeikerds.

Het werd wat drukker in De Koekoek, zodat we niet langer naar believen onze duivels konden ontbinden. Ons territorium werd kleiner. Het stoelpotengeschraap klonk vaker en harder. We werkten de foie gras en de lamskoteletjes naar binnen met een tweede fles Remhoogte als glijmiddel. De zon was inmiddels dieper achter de bosschages gezakt. De Koekoek kreeg nu meer het aanschijn van een café. Aan de toog zaten twee mannen en een vrouw te drinken. Af en toe zeilden hun blikken naar ons tafeltje. Het leken goede bekenden van Lucien te zijn. Ze hadden natuurlijk Sylvain al getaxeerd.

‘Meneer de artiest,’ groette er plotseling één. ‘Welkom in B. Waar hebben we dat verdiend?’ Het klonk niet kwaad bedoeld. De man kon ook zo weer uit het atelier van Sylvain ontsnapt zijn. De meetkunde van zijn hoofd was opmerkelijk. De artiest groette gul terug, gevolgd door het bevel: ‘Lucien, zes jenevers. Drie hier, drie op de toog!’

De vrouw draaide zich nu ook half op haar barkruk om: ‘Jij bent de beste bakker van het land!’

‘Merci madame,’ sprak Der Mensch aus Erde geformt.

Even later verboederden we aan de toog, terwijl het nog enkele uren 31 juli zou zijn. Bij het plassen hielden we alle drie al meer naar voren, omdat ons middelpunt door de Remhoogte verplaatst was, of omdat de zwaartekracht door de jenever heviger was geworden. Ons voorhoofd tegen de wand stutte ons vege lijf.

‘Mais tirez donc!’ brulde Sylvain op een gegeven ogenblik, staand voor de pisgeul. Rafaël leunde ondertussen schuin hellend met zijn voorhoofd tegen de koele tegels van de sanitaire muur, terwijl zich ter hoogte van zijn onderste gelederen wild geklater voordeed. Een bevrijding.

‘We moeten naar huis, maar de avond is nog jong.’

‘De stad ligt aan onze voeten.’

‘Moeder de vrouw ook.’

‘Laat die maar liggen.’

‘Ik zou nog een hele koekoek op kunnen.’

‘Toch geen Mechelse? Die zijn al zo groot als... als een emoe.’

‘Vier letters, horizontaal, soort struisvogel.’

‘Vergeet niet: we hebben nog gladde alen in de koffer.’

‘Ha ha!’

‘Godver! Dat is ook nog waar!’

‘Die zullen nu ongeveer gekookt zijn.’

‘Gelukkig is het maar jenever: de klikjes en klakjes zijn klein.’

‘Klein bier, ja.’

‘Ja, en de remtijd is korter, ha ha ha.’

‘N-de, n-de. Voila.’ Tevreden schudde Rafaël zijn onzichtbare lulletje af.

‘Gelukzak.’

‘Bukken helpt niet.’

Getater en geklater.

Lucien en Maddy leidden ons omstreeks kwart voor elf met zachte aandrang gevankelijk naar buiten. We waren de laatste klanten.

Ik was op weg in de droomkoets met twee beren en enkele kilo’s paling in de koffer.

Ergens wachtte een jonkvrouw met prachtige haren in een kasteeltoren. De wegen maakten echter vele bochten. Het bleef maar duren, terwijl de duisternis al het donkerblauw van de nacht had aangenomen. We verdwaalden nog maar eens een keer, in het helledonker van het platteland.

‘Ik ruik de stal al,’ zei Sylvain plotseling. ‘Daar is het.’

Coiffeuse Daisy woonde alleen, boven haar kapsalon, getiteld Haar Zaak. Het was een twee verdiepingen hoog vrijstaand huis aan de rand van het provinciestadje P. Een kiezelsteentjes-parking mocht niet ontbreken, versierd met een fietsenrek. Voorheen was Daisy’s moeder de kapster geweest van Sylvains vrouw, die hier geboren was en haar jeugd had doorgebracht, tot ze in de netten van de kunstenaar gevangen werd, en verhuisde.

‘Nu moeten ze haar haren wat secuurder over haar hoofd verdelen,’ deelde hij mee. ‘Haar huidige coiffeuse komt aan huis bij ons. Daisy hier woont te ver. Ze zal blij zijn ons te zien.’

We snapten ongeveer wat hij bedoelde en stapten uit op de parkeerplaats voor Haar Zaak.

Weer knerpte de steensnieuw onder onze zolen. Rafaël waterde prompt luidruchtig vlak naast

het moederschap. Het betrof blijkbaar een spoedeisende operatie. Op dat ogenblik sloeg er-
gens boven op een van de verdiepingen een hondje aan. De salon en het hele huis waren ech-
ter al in diepe slaapduisternis gehuld. Sylvain duwde met zijn duim op de knop waar PRIVE
op stond. Het gekef bleef aanhouden, maar er verscheen geen licht in de duisternis.

‘Duw nog eens, Sylvain.’

Aldus gebeurde.

Weer niets.

‘Als ze niet gauw... ‘

Plotseling werd op de eerste verdieping een venster driftig open gegooid, zodat er schilfers
witte verf naar beneden dwarrelden, en zodat meteen ook dat gekef duidelijker hoorbaar werd.
Een hoofd verrees, gestut door het bovenste stuk van een peignoir.

‘Wat is dat daar... Sylvain!!’ riep het hoofd, eerst kwaad, dan blijverrast. Lichten floepten
aan. Trappen werden genomen. Deuren werden ontgrendeld. Het werd Kerstmis midden in
een warme zomernacht. Geesten van het verleden, het heden en de toekomst ontmoetten el-
kaar in donker en tegenlicht.

‘Sylvain! Jij hier! Op dat uur! Eh... kom erin. En wie is... ‘

Het keffertje dat wellicht mede onze komst verraden had, sprong wild tegen Sylvains benen
op. Hij greep het zonder aarzelen vast en gooide het met een wijde boog de hall van het salon
weer in. Het gleed nog vijf meter door en vluchtte dan kajietend weg.

‘Maar Sylvain toch!’

‘Stout, Sylvain, stout!’

‘Allez, kom erin.’

Het was ongelofelijk wat men allemaal van meneer de grote kunstenaar duldde, dacht ik.

‘Daisy, darling,’ deed Sylvain. Hij kneedde haar stevig. Als klei.

‘Au... au... niet zo... niet zo hard.’

‘Daisy... ‘

‘Ik lag al in bed. Kom erin. Wie zijn... ‘

‘Rafaël. Zonder haar. Marc. Voorlopig nog met haar. Goed volk.’

‘Nachtvolk,’ mompelde Rafaël.

‘Allez, kom er maar in.’

We volgden de wapperende peignoir, waarop blauwe rozen prijkten, de trappen op naar de
privéruimte boven Haar Zaak.

Daisy was een mooie leeftijdsloze vrouw met twee ex-mannen en een huismormel dat soms naar de naam Snoopy luisterde als het zin had. Ze gordde haar peignoir wat secuurder om haar lijf, want Sylvain leek nog verder de kneepjes van zijn kneedkunde op haar toe te willen passen.

‘Ga zitten. Wat drinken jullie?’

‘Wat je maar hebt, Daisy.’

Sylvain plukte een appel uit een schaal fruit op tafel en beet erin.

‘Whisky? Bier? Wijntje? Ik heb ook jenever.’

‘We hebben je zeker wakker gemaakt?’ vroeg Rafaël.

‘Ik sliep al bijna. Morgen heb ik vroege vogels. Een trouwerij.’

‘Ja, met hun pronkveren hé.’

‘Bier is goed,’ zei Sylvain. ‘Een gewone pint.’

‘Zijn er ongewone dan?’

‘Hm.’

‘Of wil je water?’

‘Dat is voor later.’

‘Het is al laat.’

‘Slapen is dood zijn.’

‘Jullie zijn wel nog laat op pad.’

‘We zijn verdwaald tussen de maïs en de hop.’

‘We volgen een ster.’

Daisy plukte enkele blikken bier uit de koelkast.

‘Geen glazen, Daisy.’

‘Dat zijn geen manieren. Hier!’

Daisy pootte drie geribbelde glazen op tafel neer.

‘Drink je niet mee, Daisy?’

‘Nee. Ik moet morgen...’

‘We drinken uit de blikken. We zijn op tocht. Ruw volk.’

‘Ha ha.’

Sylvain schoof de glazen in een triootje van zich af.

‘Klaar voor een kegelspelletje, Sylvain? Niet met die mooie glazen hé! Het zijn mijn geribbelde.’

Snoopy sloop als een geslagen hondje de kamer in. Daisy tilde het op en wikkelde het in een plooi van haar peignoir.

‘Smijt je graag met hondjes, Sylvain?’

‘Het heeft er geen zeer van. En vroeger hadden ze vleugels.’

‘Zeg jij.’

‘Wil je mijn haar doen?’

Sylvain harkte met tien vingers door de krans krullen achter op zijn hoofd.

‘Dat is hier wel op afspraak, hé.’

‘Maar wat je afknipt, mag je houden.’

‘Nee nee, het is al veel te laat. Ik haal geen schaar meer uit. Allez: gezondheid, mannen.’

‘Santé.’

‘Hé Sylvain! Kijk! Teken mij zo eens!’ riep Rafaël.

Hij nam op zijn beurt een hap uit de appel waar Sylvain in gebeten had. Een heilige communie. Daarna legde hij hem op zijn schedel. De appel tolde van zijn hoofd en hotsebotste een eind gek weg over de vloer.

‘Laat maar liggen.’

‘Nog niet gegeten vandaag?’

‘Toch wel: twee keer ribbetjes.’

‘Daisy: dans een keer voor ons,’ verzocht Sylvain.

‘Maar Sylvain toch!’

‘Vooruit.’

‘Ik dans niet naar jouw pijpen.’

‘Je moet mij niet pijpen. Alleen dansen.’

‘Je bent zot. En zat. Nietwaar, Marc?’

Ik knikte vaag glimlachend, beducht voor mijn schedel, vrezend voor een verdere escalatie in verband met het hondje, de appel en/of de vele porseleinen beeldjes die in groten getale de kamer bevolkten. Het leek alsof de grote beeldhouwer mijn gedachten geraden had. Ik zag zijn blikken plotseling over de beeldjes glijden. De ogen van de bekende beeldenaar vernauwden zich weer.

‘Olifant,’ flitste het waarschuwend door mijn hoofd. ‘Slurf.’

Hij wees met een korte knik naar een lezend mannetje en vrouwtje, allebei met een boekje op een bankje gezeten. Symmetrisch, gespiegeld, bijzonder breekbaar.

‘Aardige postuurkens,’ zei Sylvain met zijn meest lijzige stem, terwijl hij opstond. ‘En ze zitten zo gezellig te lezen. Wat lezen ze? In wat voor boek? De coma sutra?’

‘Sylvain: niet aankomen alstublieft! Ze zijn heel brekelijk!’

‘Mag ik alleen eens... ‘

‘Nee!’

‘Eén keer... ‘

‘Nee! Afblijven!’

‘Alleen als je danst voor ons.’

‘Maar allez... ‘

‘Ik zal je tekenen terwijl je danst.’

‘Hi hi.’

Het was bekend dat Sylvain in dronken buien tekeningen maakte op bizarre manieren: geblinddoekt, of met zijn vingertoppen gesopt in bier en as van sigaretten, of met servetten gedrenkt in rode wijn. Of hij zette iedereen op het verkeerde been met een gewaagde trompel’oeil: een pijp met brede steel en dubbele kop (‘om langer te kunnen roken’, mompelde hij dan) bleek omgekeerd een penis met bijbehorende ballen te verbeelden.

Daisy’s korte hi hi wees op aarzeling. Ze zette al haar schoothondje weer op de grond neer. Het keffertje piepte in de hoogste regionen van zijn bereik, bang voor een nieuwe parabolische vlucht.

‘Maar ik mag de tekening houden hé, Sylvain?’

‘Je mag die wel houden, maar ik heb liever dat je die peignoir niet aanhoudt.’

‘Met die mooie blauwe rozen...?’

‘Nee. Geen bloemen in mijn oeuvre.’

‘Kunnen jullie daar tegen, mannen?’

‘N-de, n-de.’

Ikzelf knikte weer vaag glimlachend.

Coiffeuse Daisy rees uit haar stoel en ontgordde de nachtpon. Een donkerpaars negligé kwam frontaal tevoorschijn.

‘En nu nog papier,’ verzocht Sylvain.

‘O ja, papier. En potlood?’

‘Een stompje is genoeg.’

Daisy rommelde in een lade, legde een DINA4 en een Ikea-potloodje voor de kunstenaar op tafel en stroopte verder haar peignoir uit.

‘N-de, n-de.’

‘Draag jij altijd twee dingen boven elkaar?’ vroeg Sylvain, terwijl hij aan het puntje van het potloodstompje likte.

‘Ik ben een laagjesmens. Moet er muziek zijn?’

Daisy duwde op een knop van de radio; er kwam nog wat laatavondjazz uit.

Rafaël geeuwde plotseling uitvoerig en luidruchtig.

‘Staat het je niet aan wat je te zien krijgt misschien?’

‘Ja: klep dicht, Von Ribben Raf! Het tocht hier.’

Sylvain tuurde ingespannen naar zijn model. Tot onze verbazing maakte hij geen enkele opmerking over vlees of botten. Hij murmelde of mompelde zelfs niet eens. Hij smakte alleen maar heel stilletjes met zijn lippen. Dit was menens.

‘Wat moet ik doen?’ vroeg Daisy dapper, haar peignoir over de leuning van een schommelstoel in de hoek mikkend. De blauwe rozen bleven er bewusteloos hangen. Ze had blijkbaar wat over voor een portret van Sylvain V.

Snoopy keek met treurige hondenoogjes omhoog naar zijn bevelhebster, vlak aan haar voeten met de schildpadpantoffels. Hij kefte nog eenmaal kort en trok zich dan terug, beseffend dat dit even haar territoriumpje zou worden.

De donkerpaarse transparante vlezige kapster zette nu de Vlaamse versie in van een soort buikdans: een heupwiegen waar je vanzelf zwanger van werd. Ze deed haar stinkende best om een exotisch sfeertje binnen te brengen in deze nachtelijke huiskamer. Maar de blauwe rozen die groggy de leunstoel ontsierden, oogden erotischer.

‘Zal het gaan, Sylvain?’

‘Dat stompje zal te kort zijn,’ antwoordde de loeder, alweer likkend aan het uiteinde.

‘Die jazz is te vlug,’ oordeelde Rafaël, die dirigentengebaren maakte.

Door het dansje van Daisy werd het duidelijk dat ze er omhuld door haar blauwe rozen op haar ochtendjas sexier had uitgezien. Ze had beter haar bovenste laagje aangehouden. Rafaël geeuwde nu andermaal wagenwijd. Sylvain manoeuvreerde driftig met zijn stompje over het blad, alsof zijn wiegend model er niet op wou. Ter hoogte van de navel wreef hij zo hard dat er een scheurtje ontstond.

‘Navelbreukje,’ mompelde Rafaël, die alweer aan het geeuwen sloeg.

Ik keek op de paarse transparantie toe zonder noemenswaardige gewaarwordingen. Wat ze toch al niet deden voor de bekende beeldhouwer Sylvain V., dacht ik andermaal. Er was zelfs een verhaal bekend van een vrouw die per se naast hem aan tafel wou zitten, ter gelegenheid van een etentje. Op zijn verzoek zat ze er gedurende de hele maaltijd geblinddoekt bij.

‘Dat is goed zo, Daisy, doe maar,’ spoorde de kunstenaar aan. ‘Trek je van kleren maar niks aan.’

‘Sylvain...!’

‘Pas op voor wiegendood, Daisy,’ zei Rafaël. Hij reikte naar de aangebeten appel op de grond

en probeerde die weer op zijn schedel in balans te houden. Dat lukte nu wel drie seconden lang.

‘Kijk! Een kunstwerk!’

Sylvain maaide met zijn vrije hand in het rond, op zoek naar de schedel van Rafaël. Hij raakte daarbij onzacht diens neus. De tranen sprongen die in de ogen. Een stoel kletterde om.

‘Nu is het genoeg!!’

Het moest er eens van komen. Maar het was een heel eigenaardige schermutseling, in slow motion. Eén van de twee was over de rooie gegaan, en er ontstond een vriendengevecht. Rafaël legde zijn zware ambtenaarsklauw op het blad en vernielde in één trage beweging de tekening. Sylvain hief nogmaals al net zo langzaam een hand om hem een plets op zijn schedel toe te dienen. Ze pareerden elkaar echter. Blikjes bier vielen om en besmeurden het blad helemaal. Daisy sloeg haar handen voor haar mond.

‘Syl! Raf! Syl! Raf!’ klonk het hol.

Er was gesnerp van schuivende stoelpoten.

‘Godverdomme. Rafaël... Wat doe je nu... Je overdrijft... Je over... ‘

‘Sylvain... Ik ben het beu... Stop ermee... We gaan naar huis... ‘

Even greep een schijngevecht tussen de twee lijvige schedeldragers plaats, een vertraagde opname van twee onhandige beren die te veel op hadden, de één half zittend de ander half opspringend en haperend tussen neergemaaide stoelpoten. De drank had hun bewegingen gedeeltelijk verlamd. Ze boksten vooral in de lucht, beducht voor zware verwondingen, zo leek het. Ze waren elkaar vooral aan het afweren, al had het er de schijn van dat Rafaël toch tot de aanval bereid was.

‘Mannen!’ riep Daisy. Ze greep naar haar peignoir en omhulde er zich ijlings mee. Ergens sloeg het keffertje Snoopy weer aan.

‘Mannen toch!’

‘Nu is het genoeg!’ herhaalde Rafaël. ‘Doe je kleren maar weer aan, Daisy.’

‘Maar ik heb al weer mijn... ‘

Hij keek even perplex naar de gedaanteverandering.

‘Ah ja... ‘

‘We gaan naar huis... ‘

‘Die tekening is nu wel... ‘

Sylvain gromde, maakte er een kletsnatte bierprop van en gooide die tussen de appels, peren en bananen in de fruitschaal. Er school alweer pret in zijn varkens oogjes. Bij Rafaël detec-

teerde ik alleen treurnis. En vermoeidheid. De hele tijd was ikzelf blijven zitten. Ik had het zien aankomen. Wat had ik overigens kunnen doen? Geplet worden tussen twee beren met wie ik de hele dag broodjes ging smeren?

‘Is er iemand gewond?’ vroeg Daisy. ‘Wil er iemand water?’

‘Je moet er niet op letten,’ zei Sylvain.

‘Nee,’ bevestigde Rafaël.

‘Allez Daisy, geen tekening hé,’ groette ik.

‘Alleen een abstracte,’ deed ze pruilend, terwijl ze de natte prop voorzichtig weer probeerde te ontwikkelen.

We dropen af als geslagen honden, al was ik dat van Sylvain niet zo zeker. De lichten boven Haar Zaak gingen al uit nog voor de koplampen van ons moederschap over de kiezelparking zwiepten.

Ik was op de terugweg met twee boezemvijanden.

Hoewel Sylvain duidelijk nog plannen had, stevende het moederschap op de thuisbasis af. Rafaël zat immers aan het stuur, zeker van zijn zaak. Nu was het genoeg. Een tijdlang was er alleen gegrom en gekuch. Op de achterbank heerste een dreigende stilte, onderbroken door het geklik van een aansteker. Het achterbaksel stak nog een bolknak op.

Inmiddels was het augustus geworden. Buiten hing een klamme warmte, die mist in de vorm van lange lijkwaden veroorzaakte. Witte rafels pakten de auto in.

‘Je ziet toch waar je rijdt, Rafaël?’ klonk het plotseling van uit de coulissen.

‘Hm,’ deed Rafaël.

‘Het is donker en klaar tegelijk.’

‘Ja.’

‘Moet ik bijlichten?’

Weer klikte de aansteker.

‘Steek mijn auto niet in brand.’

‘Gelukkig is er nog weinig verkeer op dit uur,’ zei ik, mijn duit in het verzoenzakje doend via deze volstrekt knullige mededeling.

We reden een autostrade op, waarbij Rafaël een bijzonder trage hufter rechts voorbijstak, op de pechstrook, drie kunststof reflectorpaaltjes neermaaiend. We gaven niet eens commentaar op dit euvel. Met uitzondering van een blauw zwieplicht in tegengestelde richting werden we

verder door niets verontrust. We naderden de nachtluchten van onze drukker bevolkte agglomeratie. De gesprekken waren weer stilgevallen.

Was ik op de terugweg met twee ontgoochelde figuren?

De bedoeling was dat Rafaël eerst Sylvain thuis in L. zou afleveren. Daarna was ik aan de beurt, want we waren overburen. Toen de mistflarden uitdonden en we weer in onze vertrouwde bebouwde kommen reden, kreeg Sylvain ter hoogte van een spits kerktorentje in een rustig gehucht een inval. Er brandde nog licht in het magazijn van de Lana, een klein streekwarenhuis.

Sylvain: 'Stop even, Rafaël. Ik wil hier nog een schuld vereffenen.'

Vreemd genoeg voerde Rafaël het bevel uit. Daarna keken we allebei met een ruk om. We vreesden het ergste: de kroon op het werk. Er hing nu ook mist in het moederschap.

Sylvain: 'Hier!'

Hij zwaaide effectief met zijn portefeuille.

Rafaël: 'Je weet van geen ophouden hé?'

Ik: 'Schuld?'

Sylvain: 'Wijn.'

Wij: 'Eh?'

Sylvain: 'Wijn.'

Rafaël: 'We hebben al genoeg gehad voor vandaag, vannacht.'

Sylvain: 'Je begrijpt het niet.'

Rafaël: 'Nee.'

Ik: 'Ik ook niet.'

Sylvain: 'Ik moet hier bij Jules en Louise nog twee kratten wijn vereffenen. Ze leveren om de veertien dagen bij mij thuis.'

Rafaël: 'Het is nacht, verdorie!'

Sylvain: 'Maar er brandt licht. Ze zijn nog op. De schoonste schulden zijn die die 's nachts worden vereffend.'

Rafaël keek me vertwijfeld aan, zijn handen op het stuur. Zijn schedel glansde.

Rafaël: 'Maar dat is het magazijn. Ik ken dit hier ook. Dat licht is om dieven af te schrikken. Ze slapen al.'

Sylvain: 'Wedden van niet? Een halfuurtje, toe.'

Het was de eerste en de enige keer dat ik de beeldhouwer hoorde smeken. De motor van het

moederschap draaide nog altijd. Op het torentje van het kerkje kroop de wijzer naar...

Ik: 'Stardate 01.08-02:15 GMT.'

Sylvain: 'Wat is GMT?'

Ik: 'Van geen belang, Sylvain.'

Sylvain: 'Leg General Motors even stil, Rafaël.'

Weer voerde die blindelings het bevel uit. Voor we het beseften, was Sylvain uit de auto gedoken. Hij viel hierbij voorover op de trottoirband; we hoorden een doffe vloek. Rafaël rukte het sleuteltje uit het contact. We stapten vlug uit.

Ik raapte zijn portefeuille op. Rafaël controleerde de schade: twee vrienden ondereen midden in de nacht. De brug van Sylvains neus was duidelijk gehavend. Over zijn rode pief liep een dwarse jaap waaruit bloed welde.

Sylvain: 'Dedju!'

Rafaël: 'Hela! Niet vlak bij een kerk!'

Ik: 'Dat moet verzorgd worden.'

Sylvain drukte een zakdoek tegen zijn snuit.

'Nu moeten we hier alleszins naar binnen,' klonk het gedempt. Rafaël haalde zijn schouders op. Ik kon me niet van de indruk ontdoen dat er weer pretlichtjes in Sylvains ogen opglommen. Door die gehavende neus leek hij nu ook een masker te dragen.

Ik: 'Hier, je portefeuille.'

Sylvain: 'Dank je.'

Louise ontfermde zich over de snuiterd van de kunstenaar. Hij kreeg een pleister over zich heen die hij er na vijf minuten weer af trok.

'We hadden inderdaad een auto horen stilvallen, ja.'

Jules en Louise waren nog op. Ze hadden tot laat in het magazijn gewerkt; op een tafeltje stonden twee glazen en een lege wijnfles.

'We zijn allebei slechte slapers. Slapeloze zielen. Gaat het, Sylvain?'

'Ja ja.'

'En wat brengt er jullie hier? Zo laat nog?'

We hadden kennism gemaakt. Jules bracht stoelen, glazen en een verse fles aan. We zaten tussen rekken met voedingswaren en reinigingsmiddelen.

'Sylvain wilde per se een schuld vereffenen. Een wijnschuld.'

'Ah zo.'

'Hier,' zei Sylvain. 'Voor juli en augustus.'

Hij plukte enkele in vieren gevouwen flapjes uit zijn portefeuille en gaf die aan Louise.

‘Ik kan niet weergeven nu.’

‘Hou het maar.’

‘Merci.’

‘Dat is goede wijn,’ zei Raf, naar de fles knikkend.

Ik controleerde zijn gezicht; hij meende het. Zijn protest was verdwenen. Er werd dapper geschonken. Toen kwam op een gegeven ogenblik mijn collectie ter sprake. Iedere schrijver heeft recht op een ‘afwijking’.

Sylvain en Rafaël waren er op de hoogte van. Vooral Sylvain, want het was dankzij hem dat ik mijn collectie ooit had opgestart. In navolging van de opgestegen en nedergedaalde astronaut Aloysius, een aantal jaren geleden.

Ik had er ondertussen 202: hele kleine, kleine en middelgrote.

Verkeerde lieveheren.

Ik was er ooit mee begonnen na een gesprek met een would-be antiquair, na ons eerste bezoek aan de ateliers van Sylvain. Een verkeerde lieveheer is zoiets als een verkeerde getande postzegel, een historische verspreking bij een toespraak of een schrijffout in een belangrijk document. Een curiosum dus, een merkwaardigheidje. Van op zijn kruis kijkt hij naar links, naar de slechte moordenaar. Hij volgt dus niet de officiële canon, van de christus die naar rechts kijkt, naar de berouwvolle moordenaar. Of die het hoofd op zijn borst gezonken houdt, uit schaamte voor wat de wereld hem heeft aangedaan. De verkeerde lieveheer luistert naar het alibi van de slechterik, aan de duistere kant. Hij staat symbool voor bevrijdingstheologie, anders denken, afwijkende inzichten. Ikzelf dichtte naderhand de verkeerde lieveheer die associaties toe, mede geïnspireerd door Sylvain, niet door de handelaar in wat hij ‘antiek’ noemde. Volgens die antiquair werden ten tijde van een pausbezoek aan België zoveel mogelijk verkeerde lieveheren op openbare plaatsen verwijderd. Ik geloofde hem graag en begon toen effectief aan mijn collectie.

Dat verwoordde ik allemaal, plotseling weer welbespraakt door de drank.

202 dus.

Nummer 203 was nu op komst.

Hier, des nachts, in een magazijn van voedingswaren en reinigingsmiddelen. Bijbelser kon nummer 203 ook niet zijn: een pijnlijk grillige tak van een druivelaar die de vorm van een verkeerde lieveheer had aangenomen.

(Later, thuis, kroonde ik hem: met het kurkvlechtwerk van een fles champagne, dat ik bij de veearts als souvenirje meegenomen had.)

‘Onze dochter is vijftien jaar geleden overleden,’ zei Jules.

‘We komen er niet overheen,’ vulde Louise onmiddellijk aan. ‘Alleen dit hier mocht nog op haar graf. Niks anders. Geen kruis.’

‘Maar zelfs dat hebben we inmiddels weer weggenomen,’ zei Jules. ‘Hier.’

Ik kreeg exemplaar 203 cadeau.

(Later, maanden later, zou er aangebeld worden bij mij. ‘Ik wil die druiventak terug,’ zei de man. Ik knikte en voldeed aan het verzoek. Ik had het verwacht. Het was een gift geweest in een opwelling. Wellicht omdat de bekende beeldhouwer erbij zat. En de wijn had toen iedereen, zonder uitzondering, parten gespeeld.)

‘Praise the Lord, pass he ammunition.’

‘Praise the ammunition, pass the Lord.’

Er verschenen nog flessen op tafel. We voelden ons plotseling onverwoestbaar, oninneembaar, onaanraakbaar, onverslaanbaar. We waren de kroon aan het zetten op een bijzonder geslaagde tocht en we zeiden dat ook. En dat we opgetogen waren dat we dat hier konden doen. Sylvain bekende dat hij wel kon wenen bij het nuttigen van goede wijn. Ikzelf was blij met mijn druiventak in de vorm van de Allerhoogste, die tussen de glazen in rustte, omgeven door wijnvlekken als bloedspatten.

Gewoonlijk stootte ik op ongeloof wanneer ik mijn verhaal over de verkeerde lieveheer uit de doeken deed. In deze ontheiligde nacht deed zich dat niet voor. Er werd zelfs weinig over mijn aanwinst gedebatteerd. De wijn kreeg meer aandacht. Dat betrof net zo goed een passieverhaal. Die verdampde zienderogen in deze warme nacht. Hoewel er druk gepraat werd – waarover hadden de mensen het toch altijd? – zou niemand van de vijf zich kunnen herinneren waarover we het gehad hadden. Gebabbel.

Zou het collectieve geleuter op deze wereld te horen zijn op de maan? Een vraag die ons plotseling belangrijk scheen. Door een schuin raam in de zoldering van het magazijn blikkerde een driekwart maan, waardoor Rafaël af en toe weer in actie kwam.

‘Onder de maan... ‘

‘Van wie is dat ook weer?’

‘Van onze grootste dichter.’

‘En dat is... ?’

‘Von Ribben Raf.’

‘Eh?’

‘Uit zijn ribbenkast is de vrouw gemaakt.’

‘Welke vrouw?’

‘De vrouw met drie borsten.’

‘De vrouw met de vouw.’

‘De geribbelde vrouw.’

‘Hela mannen!’

De maan verdween uit ons zicht. We spraken de voorlaatste fles aan.

‘Zoals Buffalo Bill,’ zei Sylvain. ‘Hij schoot honderd bizons per dag neer om te ontdekken welke de lekkerste was. Het was altijd de voorlaatste.’

‘N-de, n-de.’

Louise viel van haar stoel. We besloten op te stappen. De snufferd van Sylvain had inmiddels dubbele afmetingen aangenomen. Hij geleek nu helemaal op enkele van zijn bekende beelden. Der Mensch... onder de maan...

Bijna tweemaal de klok rond. Niet helemaal.

Zolang hadden we in elkaars gezelschap vertoefd. In goede en in kwade uren. Tot de dood...

‘De paling!!’

We stonden op de parking bij Sylvain thuis. De eerste roze slierten kondigden een nieuwe ochtend aan. We bevonden ons nog altijd in het moederschap.

‘Stardate?’ vroeg Sylvain in steenkool-Engels. We voorvoelden koppigheid.

‘Kus mijn kloten,’ zei ik dapper.

‘Nee.’

‘Ik heb er drie.’

‘De derde staat op je romp.’

‘De maan... ‘

‘Klootzak,’ klonk het op de achterbank.

‘Vooruit Sylvain, nog een goedenacht.’

‘Nee. Jullie moeten er ook uit. We drinken nog een whisky in mijn atelier.’

‘Geen sprake van.’

‘Dan blijf ik hier zitten tot jullie uitstappen.’

‘Je bent een echt... een... een achterbaksel.’

‘Haast je: die paling is al aan het rotten.’

‘Die paling kan me gestolen worden.’

Rafaël en ikzelf draaiden onze raampjes naar omlaag, want die begonnen nu te bewasemen.

‘Eén whisky maar.’

‘Nee, Sylvain.’

‘Klik je koffer open, dan haal ik de paling eruit.’

‘Ik ben blij dat je...’

‘Koffer open!’

Sylvain stapte eindelijk uit. Wij bleven zitten, bang dat hij het stuur of de sleutels zou veroveren en ons aldus zou gijzelen. Rafaël gluurde achterdochtig in zijn achteruitkijkspiegel.

‘Ik zie alleen de klep van mijn koffer.’

We hoorden Sylvain gesmoord vloeken. Plotseling doemde hij aan Rafaëls kant op.

‘Hier!’

Met een ferme uithaal zwierde hij de plastic zak met zijn glibberige inhoud het moederschip in. En zo weer uit: de palinginboedel zeilde zo weer voorbij mijn neus door mijn omlaag gedraaide raampje naar buiten om ergens in het donker neer te ploppen. Daarna zette de beeldhouwer het op een lopen, tot aan de overkant van de kasseiweg, waar hij tot onze verbijstering over een droogstaande beek hupte en in een maïsveld verdween. De beeldenaar met de geblutste neus was foetsie.

We stapten uit en riepen zijn naam, niet te hard, om mevrouw V. niet wakker te maken. We sprongen ook over de beek en waadden enkele keren doorheen de eerste meters van het maïsveld. Hij bleef spoorloos.

‘Naar huis dan maar?’

‘Oké.’

‘Hij doet dat wel vaker.’

‘Dat?’

‘Dolen, zwerven.’

‘Ja hé?’

‘Hij komt altijd terug.’

Rafaël raapte de zak met paling op en deponeerde die aan de voordeur.

‘Voor mevrouw V.’

‘Ze zal content zijn met haar gladde aal.’

‘Maar de grootste paling is door de maïs opgeslokt.’

Ik keek naar de indrukwekkend kale schedel van Rafaël in het maanlicht en ik herinnerde me de woorden van Sylvain:

‘Ik zal jullie de mensen tonen die me tot mijn beelden geïnspireerd hebben.’

Toen begreep ik het. De mens had al die tijd in het moederschap gezeten.

Tien jaar later stierf Sylvain.

Twee jaar daarna volgde de boekhouder de beeldhouwer.

Het kattedelletje is al die tijd aan de wand op mijn schrijfzolder blijven hangen.

Laat op de avond verliet ik de Dunes de Flandres weer, na mijn langste dag in Memorië. In het zog van mijn zowel oudbakken als ovenwarm verhaal besloot ik nog een omtrekkende beweging te beschrijven richting thuisfront. Na het adembenemend vlakke Les Moères/De Moeren passeerde ik Hondshoote en wat verder Winnezele en Steenvoorde, waar medio augustus 1566 na diverse calvinistische ‘hagenpreken’ woedende ‘Bosgeuzen’ religieuze beelden aan diggelen sloegen tijdens de eerste Beeldenstorm. Op de achterbank van mijn auto meende ik weer gegriinnik te horen, van twee kornuiten die het op elkaars schedel gemunt hadden: de beeldenaar en zijn boekhouder. Ergens in de verte blafte een hond.

Naschrift

Toen de twintigste eeuw moe aan het worden was, ontdekte men in een stouwhok van Sylvain V.’s atelier nog een onbekend schilderij. Het was voortgevloeid uit penselen met haren uit runderoren. Het stelde een hemelsblauwe luchtballon voor, die aan het wegvaren was boven een klassieke Vlaamse blinde steenrode muur. Misschien bevond er zich een naakte astronaut in de mand, het hoofd naar links neigend tegen de hoogtewind?

De beeldenaar kon dus waarlijk toveren: met aarde, water, vuur en lucht.
